

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ FAKULTA

Probace a její prvky v českém právu

Diplomová práce

Jméno autora: Lenka Bouchalová

Jméno vedoucího práce: Daniel Prouza JUDr., Ph.D

28. 5. 2007

The probation and its components in the Czech Justice

First references to beginnings of the probation institute were found in the middle of 19th century in Massachusetts, in the United States of America. It was also legalized there in 1878.

The probation – probare in Latin means to examine and verify. The probation can be understood as an alternative of unconditional sentence. Its principal is not only to protect society but also to re – educate criminals and to protect them against harmful consequences of execution of confinement. The probation is one of the methods of treating criminals whereat both aspects penological and social are combined. It is not perceived only as summary of sanction precautions but also as a number of services, activities and operations which are provided by Probation and Mediation Services. The meaning of probation lies in more various access to a treating of criminals of different delicts, using other, more efficient means as a reaction to less serious criminality than confinement is and creating better conditions and ways of major crime sanctions. Criminals are spare from harmful effects which are connected with execution of confinement and they are not exposed to negative experiences with stay in prison.

In 1997 Amendment of Penal Law Number 253/1997, which established institute of conditional sentence to confinement with supervision and suspended sentence with supervision into our penal law, came in force. At that time we can speak about first components of probation in our legal system. Next important step was adopting a Law of Probation and Mediation Service Number 257/2000. Law conception results from new approach of restorative justice which approaches a crime as an attack towards and sufferer in the first place. By Amendment of Code of Criminal Procedure Number 265/2001 was introduced into Paragraph 27b absolutely new definition – probation officer.

For a long time for both justice and nonspecialists was sentence linked with confinement which insulated criminals from society and protected society at the same time. At present great importance is attached to alternative sentence and precautions.

Convicts are offered a possibility to avoid a confinement, criminal record and also to actively rectify their offence.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Probace a její prvky v českém právu vypracovala samostatně a použila jen pramenů, které cituji a uvádím v příložené bibliografii.

V Českých Budějovicích 28. 5. 2007

Bouchalová Lenka

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat panu doktorovi Prouzovi za odborné vedení, cenné poznatky a poskytnuté konzultace, které mi během tvorby této práce poskytl. Také děkuji všem ostatním, díky nimž mohla má práce vzniknout, zejména paní magistře Roučkové a panu Raušerovi.

OBSAH

ÚVOD.....	8
1. SOUČASNÝ STAV	10
1.1 Historie.....	10
1.2 Pojem Probace.....	11
1.3 Právní úprava	12
1.3.1 Novela zákona číslo 253/ 1997 Sb.	12
1.3.2 Zákon o Probační a mediační službě číslo 257/2000Sb..	13
1.3.3 Novela trestního řádu číslo 265/ 2001 Sb.....	13
1.3.4 Pozměňovací návrhy k současné právní úpravě.....	15
1.4 Alternativní tresty a opatření.....	17
1.4.1 Alternativní opatření.....	18
1.4.2 Druhy alternativních trestů	21
1.4.3 Probační dohled	28
1.5 Parole- Podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody.....	29
1.6 Probační a mediační služba.....	29
1.6.1 Cíle činnosti PMS.....	31
1.6.2 Zásady činnosti PMS	32
1.6.2 Principy činnosti PMS.....	32
1.6.2 Nástroje pracovníků PMS.....	33
1.6.5 Činnost Probační a mediační služby ČR v trestním řízení.....	34
1.7 Součinnost PMS se státními zástupci a policejními orgány.....	36
2. CÍL PRÁCE	38
3. METODIKA	39
3.1 Charakteristika zkoumaného souboru	39
3.2 Metodický postup.....	39
4. VÝSLEDKY	40
4.1 Kazuistika č. 1	40
4.2 Kazuistika č. 2.....	42

4.3 Kazuistika č. 3	45
4.4 Kazuistika č. 4	47
4.5 Kazuistika č. 5	49
4.6 Kazuistika č. 6	51
4.7 Kazuistika č. 7	53
4.8 Kazuistika č. 8	55
4.9 Kazuistika č. 9	56
4.10 Kazuistika č. 10	58
4.11 Kazuistika č. 11	61
4.12 Kazuistika č. 12	65
4.13 Kazuistika č. 13	68
4.13 Statistika VT OPP za rok 2005 na středisku PMS v Českých Budějovicích ...	71
5. DISKUSE	77
6. ZÁVĚR	81
7. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	83
8. KLÍČOVÁ SLOVA	89
9. PŘÍLOHY	90

ÚVOD

Vzájemné lidské žití sebou přináší řadu problémů a s nimi souvisejících otázek. Závažný společenský jev- kriminalita- provází lidstvo již od samého počátku. Proto je zcela přirozeným zájmem společnosti najít účinnou ochranu před nežádoucím jednáním, a pokud již k němu dojde, najít účinnou a adekvátní odpověď. Nezodpovězenou zůstává otázka, jakým způsobem kriminalitě čelit a účelně ji řešit ve prospěch společnosti i pachatelů.

Historické prameny napovídají, že pachatelé deliktů proti majetku, životě a proti dalším zájmům chráněným stávajícím společenským řádem, byly trestáni smrtí, v lepším případě dlouholetým těžkým žalářem. Postupnou humanizací lidstva se tresty zmírňovaly, v mnohých zemích byla již odstraněna pohružka trestem smrti. Separace pachatelů trestné činnosti od společnosti uložením nepodmíněného trestu odnětí svobody však přináší další úskalí a problémy doprovázející zejména resocializace pachatelů trestné činnosti. Společnost je ochráněna před nežádoucím jednáním pachatele, ale ten je mezitím vystaven negativním vlivům, spojených s pobytem ve věznici. Často tak není naplněn účel a smysl trestu. Proto se hledají možnosti, jak nahradit či vhodně doplnit tradiční způsob trestání a v určitých případech i odůvodněný trest odnětí svobody. Cílem je dosažení nápravy pachatele, tak, aby dodržoval normy dané společnosti očekávaným způsobem. Proto nejenom v České republice, ale i v ostatních státech s rozvinutým demokratickým systémem jsou hledány další cesty, jak nejlépe naplnit účel trestu a trestního stíhání. Účinným prostředkem jsou tzv. odklony a alternativy. Takovýmto způsobem lze pak řešit případy s menší závažností a především do popředí zájmu se dostává samotná oběť trestného činu. Zavedení probace a jejích prvků do českého práva skýtá možnost jak zefektivnit a zrychlit celý systém. V této souvislosti má pak nedocenitelný význam Probační a mediační služba České republiky, která byla zřízena na základě zákona č. 257/2000 Sb. o Probační a mediační službě.

Problematika probace nám byla nastíněna v rámci absolvovaných přednášek a seminářů Teorie a praxe vězeňství. K napsání diplomové práce právě na toto téma jsem se rozhodla především proto, že se jedná v současné době o aktuální a diskutovanou

oblast a zároveň bych se touto problematikou ráda zabývala i v budoucnu a v tomto sektoru posléze našla uplatnění.

Snahou mé diplomové práce je pokusit se o sepsání možností, které přináší probace do problematiky trestního práva se zaměřením na trest obecně prospěšných prací a jeho úskalí, tak i základních informací na toto téma a problémech s ním spojených.

1. Současný stav

1.1 Historie

První zmínky o vzniku institutu probace se objevují v polovině 19. století ve Spojených státech amerických, ve státě Massachusetts, kde byla v roce 1878 uzákoněna. Za zakladatele je považován americký obuvník John Augustus, který se dobrovolně staral o pachatele trestných činů, svým úsilím dospěl v roce 1878 k přijetí prvního probačního zákona. V Evropě se vyvinula z podmíněného odsouzení, v němž se začaly objevovat probační prvky. (20)

V některých zemích základní formy probace existovaly nebo byly poprvé vyvinuty již v 19. století. Zvláštní postavení má v této souvislosti Skandinávie. Například v Dánsku pomáhaly soukromé organizace propuštěným vězňům již přibližně od roku 1850, a již v roce 1905 byla probační práce vykonávána s vězni propuštěnými se zvláštní podmínkou. V roce 1870 (kdy bylo Finsko ještě součástí Ruské říše) pracovaly ve Finsku ve věznicích soukromé organizace financované křesťanskými charitami, jež posílaly do věznic dobrovolníky, kteří pomáhali vězňům přiměřeným způsobem přežít trest a pokoušeli se „vyléčit“ propuštěné trestance pomocí náboženské výuky a výchovy. V Anglii lze datovat počátek probačních služeb do roku 1876, kdy dar Umírněné společnosti církve anglické (CETS Church of England Temperance Society) vedl ke jmenování řady „misionářů policejních soudů“, jejichž úkolem bylo odvrátit trestance od závislosti na alkoholu tím, že jim byla poskytnuta práce a ubytování, čímž tito pracovníci fungovali jako „misionáři ve vlastní zemi“. V Norsku byla v prvních desetiletích 19. století vytvořena státní komise, jejímž cílem bylo učinit první kroky k vytvoření probačních činností. Výsledkem bylo založení soukromých organizací působících v oblasti probačních služeb již kolem poloviny 19. století. (15) (20)

Brzy nato se však probačními aktivitami začaly zabývat též jihoevropské státy. Již v 19. století pomáhali ve Švýcarsku křesťanské charity propuštěným vězňům a první organizace zaměřená na probační služby v Nizozemí je datována do roku 1823. Ve Francii ve druhé polovině 19. století byla práce s trestanci před i po uvěznění jako

jediným organizacím svěřena „klubům“ a „společnostem“ s křesťanským charitativním původem, již v roce 1885 se tyto organizace osamostatnily a prostřednictvím vládního zákona získaly přístup ke státním financím. (13) (21)

1.2 Pojem probace

Probace - latinsky probare, znamená: zkoušeti, ověřovati. V zákoně č. 257/2000 Sb. o Probační a mediační službě (dále zákon o PMS) podle §2 odst. 1 je probace definována jako organizování a vykonávání dohledu nad obviněným, obžalovaným nebo odsouzeným, dále jako kontrola výkonu trestů nespojených s odnětím svobody, včetně uložených povinností a omezení spolu se sledováním chování odsouzeného ve zkušební době podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, dále pak jako individuální pomoc obviněnému a působení na něj, tak, aby vedl řádný život a vyhověl soudem nebo státním zástupcem uloženým podmínkám a tím došlo k obnově narušených právních i společenských vztahů. Zákonem je probace vymezena jako soubor činností a aktivit směřujících k realizaci rozhodnutí státního zástupce nebo soudu. Probaci lze chápat jako alternativu k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. Probace je jedním ze způsobů zacházení s pachateli, při kterém je kombinován aspekt penologický (trest, omezení) a sociální (dohled, pomoc). Jak je uvedeno v komentáři k zákonu o PMS, probace je v zákoně pojata v širokém rozsahu činností. (20) (33)

Probace není vnímána pouze jako souhrn určitých sankčních opatření, ale zároveň také jako škála služeb, aktivit a činností, které Probační a mediační služba (dále PMS) v souvislosti s výkonem jednotlivých alternativ zajišťuje. Probací v užším smyslu se rozumí jen určitý typ trestu či opatření, spočívající jednak v podmíněném odkladu trestu či samotného výroku o trestu a jednak v osobní péči a dohledu, které ukládá soud obžalovanému, jenž byl uznán vinným ze spáchání trestného činu. Probací v širším smyslu se rozumí nejen vlastní soudní opatření, ale i celý systém služeb a funkcí, zajišťovaných PMS. (33) Význam probace spočívá v diferencovanějším přístupu v zacházení s pachateli různých trestných činů, ve využívání jiných, účinnějších

prostředků k reakci na méně závažnou kriminalitu, než je trest odnětí svobody, a ve vytváření lepších podmínek a možností k postihu závažnějších trestných činů. Pachatel je tak ušetřen škodlivých důsledků spojených s výkonem trestu odnětí svobody a není vystaven negativním zkušenostem z pobytu ve vězení. Zejména proto je v probaci spatřován prostředek humanizace zacházení s odsouzenými, protože méně narušuje sociální vazby pachatelů a méně je psychicky traumatizuje. (20)

Historicky je probace institutem pocházejícím z anglosaského práva a její podstatou je konstruktivní metoda převýchovy a jiného pozitivního ovlivňování chování pachatele trestného činu, která je založena na účelné kombinaci prvků kontroly, pomoci a poradenství. (13) (20)

1.3 Právní úprava

1.3.1 Novela zákona číslo 253/1997 Sb.

V roce 1997 vešla v platnost novela trestního zákona číslo 253/1997 Sb., která zavedla do našeho trestního zákona institut podmíněného odsouzení k trestu odnětí svobody s dohledem a upuštění od potrestání s dohledem, s možností soudu stanovit podmíněně odsouzenému přiměřená omezení a přiměřené povinnosti, které je povinen ve zkušební době strpět a plnit. Zároveň ustanoví nad podmíněně odsouzeným dohled, který ho směřuje k resocializaci. Rozsah a intenzita dohledu je stanovena soudem. V této době můžeme hovořit o prvních prvcích probace v našem právním systému. Chyběla ale konkrétní úprava a proto bylo nutné přijmout zákon, který by ji upravoval. Dalším důvodem pro zákonnou úpravu byla nutnost přesně vymezit její vztahy k orgánům činným v trestním řízení, dále pak k orgánům sociálně-právní ochrany dětí a sociální intervence a stanovení požadavků na osoby, které probaci provádějí. Proto byl v roce 2000 přijat zákon číslo 257/2000 Sb. o Probační a mediační službě s účinností od 1. ledna 2001. (36) (42)

1.3.2 Zákon o Probační a mediační službě číslo 257/2000 Sb.

Koncepce zákona o Probační a mediační službě vychází z nového pojetí restorativní (obnovující se) justice, která k trestnému činu přistupuje jako k útoku především vůči poškozenému. Zdůrazňuje konkrétní poškození oběti trestného činu a potlačuje dosavadní chápání trestní spravedlnosti, které zdůrazňovalo především poškození státu či společnosti-veřejných zájmů. Restorativní justice se proto soustřeďuje především na konflikt, který vznikl mezi obětí trestného činu a jeho pachatelem. V trestním procesu proto počítá nejen s aktivní rolí obviněného, ale také s individuálním zohledněním zájmů a potřeb oběti trestného činu a dalších dotčených subjektů. Klade důraz na odstranění konfliktu mezi nimi. (20)

Nový zákon reaguje na situaci, kdy nebylo uspokojivě právně upraveno postavení probačních úředníků včetně vymezení jejich práv, působnosti a povinností tak, aby měli dostatek kompetencí k účinnému napomáhání při aplikaci odklonů a alternativ v trestním řízení. U soudů do doby účinnosti tohoto zákona vykonávali tuto činnost spojenou s probačním dohledem vyšší soudní úředníci a soudní tajemníci. V soustavě státního zastupitelství tento článek chyběl. Proto zákon o PMS koncipuje tuto službu tak, aby stejný probační úředník mohl být činný jak v přípravném řízení, tak i v řízení před soudem. V zákoně o PMS jsou přesně vymezeny vztahy PMS k orgánům činným v trestním řízení, dále k orgánům sociálně-právní ochrany dětí a sociální intervence. Jsou zde zakotveny kvalifikační požadavky na osoby provádějící probaci a mediaci. (15) (42)

1.3.3 Novela trestního řádu číslo 265/ 2001 Sb.

Novela trestního řádu číslo 265/ 2001 Sb. zavádí do §27b zcela nový pojem, probační úředník. Probační úředník na základě tohoto paragrafu vykonává v trestním řízení dohled nad obviněným, který spočívá jednak v pozitivním vedení a pomoci obviněnému a jednak také v kontrole jeho chování v případech, kdy dohled nebyl

uložen, provádí úkony směřující k tomu, aby obviněný vedl řádný život, a to v případě, bylo-li rozhodnuto o:

- Propuštění obviněného z vazby za současného vyslovení dohledu.
- Podmíněném zastavení trestního stíhání.
- Podmíněném upuštění od potrestání s dohledem.
- Podmíněném odsouzení včetně podmíněného odsouzení s dohledem.
- Podmíněném propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, včetně podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody za současného vyslovení dohledu.
- Uložení trestu obecně prospěšných prací nebo trestu zákazu pobytu za současného vyslovení přiměřených omezení a přiměřených povinností.

Státní zástupce nebo předseda soudního senátu může pověřit probačního úředníka tím, aby zjišťoval informace o obviněném, které se týkají jeho sociálních poměrů, zda vytváří podmínky pro rozhodnutí o narovnání a o podmíněném zastavení trestního stíhání. Na základě podmínek stanovených zvláštním zákonem může tyto úkony provádět i bez takového pověření. V řízení před soudem může vykonávat jednotlivé úkony výkonu rozhodnutí v případech, kdy byl pachateli uložen trest nespojený s odnětím svobody, nebo pokud byl z výkonu trestu odnětí svobody propuštěn. Tyto úkony může vykonávat i při výkonu jednotlivých druhů ochranného opatření. **(34)**

Novela trestního zákona v § 25a a §26 b kvalifikuje dohled, jeho účel a povinnosti pachatele, kterému byl dohled uložen. Dohledem se rozumí pravidelný osobní kontakt pachatele s probačním úředníkem, spolupráce při vytváření a realizaci probačního programu ve zkušební době a kontrola dodržování podmínek uložených pachateli soudem nebo vyplývajících ze zákona. Probační úředník sleduje a kontroluje chování pachatele, čímž snižuje pravděpodobnost, že se pachatel opět vrátí k trestné činnosti a tím chrání společnost. Dále pak poskytuje pachateli odbornou pomoc s cílem zajistit, aby vedl v budoucnosti řádný život. Nejméně jedenkrát za šest měsíců, není-li soudem stanoveno jinak, musí probační úředník vyhotovit zprávu o průběhu dohledu nad

pachatelem a tu předložit soudu, který dohled uložil. Pachatel, kterému byl dohled uložen, je podle §26 trestního zákona povinen:

- Spolupracovat s probačním úředníkem způsobem, který mu probační úředník stanoví na základě probačního programu.
- Dostavovat se ke konzultacím k probačnímu úředníkovi ve lhůtách, které mu probační úředník stanoví.
- Informovat probačního úředníka o svém pobytu, zaměstnání, dodržování soudem uložených přiměřených omezení nebo povinností a dalších důležitých okolnostech pro výkon dohledu určených probačním úředníkem.
- Umožnit probačnímu úředníkovi vstup do obydlí, ve kterém žije.

Dojde-li k porušení podmínek dohledu, které byly pachateli stanoveny, probační úředník okamžitě vyrozumí předsedu soudního senátu, který dohled uložil. **(36) (37)**

1.3.4 Pozměňovací návrhy k současné právní úpravě

Současná praxe výkonu probační a mediační služby si vyžaduje legislativní změnu, která bude směřovat k zefektivnění výkonu trestu obecně prospěšných prací. Poslaneckou sněmovnou parlamentu České republiky byly nedávno projednávány úpravy zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním sněmovním tiskem číslo 745 z roku 2004, mající návaznost na projednávanou novelu trestního zákona č. 140/1961 Sb. sněmovním tiskem č. 744 z roku 2004, jenž měl nabýt účinnosti dnem 1. ledna 2006 a který nebyl poslaneckou sněmovnou přijat. Zejména se jednalo o úpravu ve vztahu k ukládání trestu obecně prospěšných prací. Podrobné zdůvodnění úprav je uvedeno v důvodové zprávě, sněmovnímu tisku č. 744 z roku 2004, ve které poukázáno na nízkou efektivnost trestu obecně prospěšných prací v České republice, který tvořil v letech 2002 a 2003 20,6 % ze všech uložených trestů. **(13)**

Důvodová zpráva rozvádí nejdůležitější příčiny vedoucí k nízké efektivitě ukládaného trestu, který je v řadě případů ukládán trestním příkazem bez kontaktu s odsouzeným. Trest obecně prospěšných prací je pak ukládán osobám, které jsou zcela nemotivované, recidivistům, drogově závislým, lidem, jejichž zdravotní stav výkon trestu zcela znemožňuje či alespoň zásadním způsobem komplikuje, bezdomovcům atd., kdy často není využívána státními zástupci či soudci možnost předjednání trestu ze strany probační a mediační služby a trest obecně prospěšných prací je tak uložen zcela nevhodné osobě a dojde k zmaření jeho výkonu. Je zde dále zmíněna nízká efektivita komunikace při vlastním procesu nařízení trestu. Na výkonu trestu se podílí velké množství subjektů, které mezi sebou musejí komunikovat, což se při rozsáhlosti agendy negativně projevuje na rychlosti a časové náročnosti jejího vyřízení. Podle stávající právní úpravy totiž soud, který uložil trest, zasílá rozsudek místně příslušnému soudu, který případ eviduje, následně odesílá na středisko Probační a mediační služby České republiky, které zajišťuje podklady pro nařízení výkonu trestu, předmětné podklady zasílá na místně příslušný soud, který poté nařídí výkon trestu. K dalším komplikacím v komunikaci soudů a probační a mediační služby dochází při změně bydliště odsouzeného. V důvodové zprávě je pak rovněž zmiňovaná nejednotnost soudů v přístupu k výkonu trestu obecně prospěšných prací, kdy jednak soudy tolerují porušování pravidel výkonu trestu obecně prospěšných prací ze strany odsouzených, na druhé straně pak striktně přistupují k jeho výkonu nebo soud odsouzenému přemění trest obecně prospěšných prací na trest odnětí svobody i za nezávažné porušení pracovních povinností, přičemž nejsou respektovány návrhy na přeměnu trestu ze strany PMS či poskytovatelů. Veřejné zasedání, v němž má být rozhodnuto o přeměně trestu, řízení je odročováno a odsouzenému je pak poskytován prostor, aby začal řádně vykonávat tento trest. Přes četná porušení pracovních povinností a k přeměně trestu přistupuje až po marném uplynutí roční lhůty stanovené pro výkon tohoto trestu, dokonce aniž by odsouzený vůbec k výkonu tohoto trestu nastoupil.(13)

Předkládaný návrh měl za cíl odstranit uváděné nedostatky dílčími úpravami ukládání a výkonu trestu obecně prospěšných prací. Měl zavést povinnost soudu zjišťovat stanovisko a zdravotní stav pachatele před uložením obecně prospěšných prací

trestním příkazem, rozhodování o trestu obecně prospěšných prací, jeho výkon svěřit jednomu soudu, stanovit jasněji a tím sjednotit podmínky pro přeměnu trestu obecně prospěšných prací na trest odnětí svobody, včetně zavedení mírnějších alternativ k této přeměně jako je dohled probačního úředníka, výchovné povinnosti a omezení, jakož i omezení k možnosti ukládat předmětný trest pachateli, který v minulosti tento trest zaviněně nevykonal a dále zlepšení informační provázanosti subjektů zúčastněných při dohledu výkonu trestu obecně prospěšných prací s tím, že těžiště v oblasti sledování a evidence vhodných obecně prospěšných prací bude spočívat na Probační a mediační službě České republiky. (13)

1.4 Alternativní tresty a opatření

Po dlouhou dobu byla představa trestu v justici i mezi laickou veřejností spojena s trestem odnětí svobody, který izoluje pachatele od společnosti a tím ji zároveň chrání. V tomto tradičním modelu uplatňování spravedlnosti byl na prvním místě zájem státu na zajištění odplaty v podobě sankce. Takovýto model je ale v současné době limitován nákladným způsobem trestu, omezenou kapacitou věznic a vysokou mírou kriminality v naší společnosti. (20) Obnovující- restorativní justice je jedním z moderních myšlenkových proudů, který se pokouší hledat řešení problému, který vzniká při tradičním modelu uplatňování spravedlnosti. Důraz je kladen na využití vyjednávání (mediaci) mezi obětí a pachatelem. Ve vhodných případech umožňuje, aby trestným činem dotčené osoby měli sami možnost podílet se na nalezení podoby spravedlnosti. Velký význam je přisuzován alternativním trestům, které dávají odsouzenému možnost vyhnout se trestu odnětí svobody, záznamu v Rejstříku trestů a zároveň mu ponechávají možnost zůstat ve svém rodinném a sociálním prostředí. Odsouzený se tak nedostává do kontaktu s vězeňskou subkulturou a má možnost aktivně odčinit své provinění.(2) V rámci prosazování prvků restorativní justice se v praxi právních systémů jednotlivých zemí setkáváme s termínem community sanctions and measures- komunitní sankce. V podmínkách české justice se setkáváme s termínem alternativní tresty a opatření.

V odborné literatuře jsou pak alternativní tresty rozlišeny jako alternativní tresty v užším a širším pojetí. Do užšího pojetí jsou zařazeny tresty a opatření, která v sobě obsahují zároveň profesionální zásah určité sociální služby. V širším pojetí jsou alternativní opatření chápána jako všechny alternativy ve směru ke klasickému soudnímu procesu. V případě trestu se jedná o veškeré tresty, které nejsou spojeny s odnětím svobody. (40) Český právní řád zná několik alternativních způsobů řešení trestních věcí- tzv. odklony. Jejich uplatnění umožňuje:

- rychlejší poskytnutí satisfakce obětem trestné činnosti
- zrychlení a zjednodušení trestního řízení
- pro pachatele méně závažné činnosti nebo pro prvopachatele příležitost své pochybení aktivně vyřešit bez následné stigmatizace odsouzení
- justici přináší úsporu času a práce (33)

1.4.1 Alternativní opatření

Podmíněné zastavení trestního stíhání- § 307-308 trestního řádu

Jedná se o formu odklonu od tradičního způsobu trestního řízení. Při jeho uplatnění dochází k pozastavení trestního stíhání na zkušební dobu 6 měsíců až 2 let. Pokud obviněný touto zkušební dobou úspěšně projde a splní-li i případně uložená omezení a povinnosti, je celá věc skončena rozhodnutím o jeho osvědčení se. V opačném případě je rozhodnuto, že trestní řízení dále pokračuje obvyklým způsobem. Umožňuje řešení dané věci bez potřeby vynesení rozsudku. Podmíněně zastavit trestní stíhání lze jak v řízení před soudem, tak i v přípravném řízení. Aby bylo možné podmíněně zastavit trestní stíhání, musí být splněny následující podmínky:

- ✓ Jedná se o trestný čin, za který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let.

- ✓ Obviněný se k trestu doznal, nahradil způsobenou škodu nebo o její náhradě uzavřel s poškozeným dohodu nebo učinil jiná opatření k její náhradě.
- ✓ Obviněný souhlasí s podmíněným zastavením trestního stíhání a nepřeje si standardní trestní řízení. (34) (35)

O uplatnění tohoto institutu rozhoduje výhradně soud a v přípravném řízení státní zástupce, nelze jej nárokovat ani v případě, kdy byly splněny veškeré zákonné podmínky. (33)

Narovnání- § 309-314 trestního řádu

Od institutu podmíněného zastavení trestního stíhání se liší tím, že po schválení narovnání soudem nebo státním zástupcem je celá věc skončena a obviněnému již není stanovena žádná zkušební lhůta, ve které by se musel osvědčit. Uplatnění narovnání je podmíněno i souhlasem poškozeného. (34) Podmínky, které musí být splněny, aby mohlo být narovnání schváleno:

- Jde o trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let.
- Obviněný před soudem prohlásí, že spáchal skutek, pro který je stíhán.
- Obviněný uhradí poškozenému škodu způsobenou trestným činem nebo učiní potřebné úkony k její úhradě.
- Pokud složil na účet soudu nebo státního zastupitelství částku určenou konkrétnímu adresátovi k využití na obecně prospěšné účely.
- Obviněný i poškozený souhlasí s rozhodnutím o schválení narovnání.
- Soud považuje způsob vyřízení věci za dostačující (33)

Upuštění od potrestání- §24 trestního zákona

Soud může rozhodnout o upuštění od potrestání v případech, kdy se jedná o trestný čin menší společenské nebezpečnosti, pachatel tohoto činu lituje a projevuje účinnou snahu po nápravě. Na pachatele se potom hledí, jako by nebyl souzen. Tohoto institutu se využívá v případech, kdy se má za to, že samotné projednávání před soudem je pro pachatele dostatečným varováním. Při podmíněném upuštění od potrestání soud stanoví zkušební dobu až na jeden rok. **(36) (37)**

Podmíněné upuštění od potrestání s probačním dohledem- §26 trestního zákona (140/1961Sb.)

Soud může rozhodnout o podmíněném upuštění od potrestání s probačním dohledem za stejných podmínek, které jsou ustanoveny pro uplatnění institutu-upuštění od potrestání, považuje-li za nutné, aby chování pachatele bylo po určitou dobu sledováno. Zkušební doba, po kterou je dohled vykonáván, je maximálně jeden rok. Dále může soud pachateli uložit povinnost nahradit způsobenou škodu nebo některé z přiměřených omezení či povinností. **(36) (37)**

Zánik nebezpečnosti trestného činu pro společnost- §65 trestního zákona

Tento postup upravuje zánik trestnosti v případě mladistvých pachatelů. Trestnost zaniká v případě, že se jedná o trestný čin spáchaný mladistvým, jehož horní hranice nepřesahuje pět let a mladistvý pachatel dobrovolně napravil způsobenou škodu, svým chováním projevils účinnou snahu po nápravě a trestný čin nemá trvale nepříznivé důsledky pro společnost. **(36) (37)**

1.4.2 Druhy alternativních trestů

Alternativní trest je v podstatě každý trest, při kterém nedochází k omezení osobní svobody odsouzeného. Alternativní trest chápeme jako potrestání pachatele trestného činu bez užití trestu odnětí svobody. Za vhodné alternativní sankce jsou ve světě považovány zejména podmíněné odsouzení nebo podmíněný odklad výkonu trestu odnětí svobody, domácí vězení, probace, služba pro veřejnost, náhrada škody, práce ve společenském zařízení, nucená léčba a veřejná důtka. Náš trestní zákon zná podstatně užší škálu alternativních trestů, navíc v praxi se užívá téměř výhradně pouze podmíněné odsouzení a peněžitý trest. Situace se začíná měnit zavedením institutu obecně prospěšných prací a přípravami na zavedení institutu probace. **(46)**

Alternativní tresty v užším pojetí:

- Podmíněné odsouzení- §§58- 60 trestního zákona

Podmíněné odsouzení spočívá v podmíněném odkladu výkonu trestu odnětí svobodu v trvání od jednoho roku do pěti let. Takto odložit lze pouze trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje dva roky. Soud může odsouzenému zároveň uložit přiměřená omezení a povinnosti (např. podrobit se vhodnému sociálnímu výcviku léčení závislosti na návykových látkách apod.) nebo povinnost nahradit škodu, kterou odsouzený svým trestným činem způsobil. **(36) (37)**

- Podmíněné odsouzení s dohledem -§60a trestního zákona

Institut podmíněného odsouzení s dohledem může soud uložit, pokud se jedná o trestný čin, za který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje

tří roky a pokud zároveň vysloví nad pachatelem dohled nebo mu současně uloží další omezení a povinnosti. Zkušební doba u podmíněného odsouzení s dohledem se pohybuje od jednoho do pěti let. **(36) (37)**

- Obecně prospěšné práce- §45 trestního zákona

Trest obecně prospěšných prací (dále OPP) je po trestu odnětí svobody druhým nejpřísnějším trestem, který lze podle platného trestního zákona v České republice uložit. Do trestního zákona byl zařazen novelou č.152/1995 Sb.. Současná platná zákonná oprava je vymezena v zákoně č. 256/2001 Sb.. **(36)** Trest OPP je přímou alternativou k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, oproti němu má však nesporná pozitiva a to především pro odsouzeného. Jedná se především o zachování rodinných a sociálních vazeb odsouzeného, který zůstává ve svém prostředí a není tak přímo ohrožen tzv. „kriminální infekcí“. Soud může trest OPP uložit za trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let a není-li třeba vzhledem k povaze spáchaného trestného činu uložit trest jiný. Tento trest může být uložen jako trest samostatný nebo i vedle jiného trestu. Zároveň k trestu OPP může soud uložit po dobu trestu i přiměřená omezení a povinnosti. **(10) (36)** Je koncipován jako trest univerzální, lze jej uložit za jakýkoli trestný čin s odpovídající trestní sazbou. Rozhodnutí, podle kterého se má trest OPP vykonat, může být odsuzující rozsudek nebo trestní příkaz. Pachatel má povinnost provést ve stanoveném rozsahu práce k obecně prospěšným účelům spočívající v údržbě veřejných prostranství, úklidu a údržbě veřejných budov a komunikací nebo jiných obdobných činnostech ve prospěch obcí nebo ve prospěch státních nebo jiných neziskových institucí. Jeho práce nesmí sloužit k výdělečným účelům. Zákon vymezuje okruh subjektů, v jejichž prospěch mohou být takové práce prováděny. Lze je provádět jen ve prospěch obcí nebo ve prospěch státních nebo jiných obecně prospěšných společností, které se zabývají vzděláváním a vědou, kulturou, školstvím, ochranou zdraví, požární ochranou, ochranou životního prostředí, podporou a ochranou mládeže, ochranou zvířat, humanitární, sociální, charitativní,

náboženskou, tělovýchovnou a sportovní činností. Při ukládání tohoto trestu soud zvažuje zdravotní způsobilost pachatele trest vykonat a v úvahu bere i vlastní stanovisko pachatele k možnosti uložení tohoto trestu. Výkon OPP není zajišťován žádnou speciální institucí, u kterých je nutná součinnost orgánů činných v trestním řízení, probační služby a organizací, které projeví zájem o práci odsouzeného. **(10)**

Podstatou trestu obecně prospěšných prací je povinnost odsouzeného vykonat ve stanoveném rozsahu práce k obecně prospěšným účelům:

- Osobně.
- Bezplatně.
- Ve svém volném čase.
- Nejpozději ve lhůtě jednoho roku od převzetí usnesení o konkrétním výkonu trestu. Do této doby se nezapočítává doba, po kterou byl odsouzený: v cizině, nemohl práci vykonávat pro zdravotní či jiné zákonné překážky, byl ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody. **(10) (36)**

Trest OPP může soud uložit v rozsahu 50- 400 hodin u dospělých a 50- 200 hodin u mladistvých. Odsouzený je povinen tento trest odpracovat do jednoho roku od doby, kdy soud výkon trestu nařídí. Při ukládání trestu OPP soud přihlíží ke stanovisku pachatele, k možnosti uložení trestu a k jeho zdravotní způsobilosti. Trest OPP je ukládán především těm, kteří se vůči společnosti provinili poprvé a nebo těm, kteří páchají trestnou činnost menší nebezpečnosti, ale opakovaně. (Může být uložen například rodičům, kteří neplní svou vyživovací povinnost. Pokud by byli uvězněni, jejich dluh by i nadále narůstal a byla by jen malá šance, že jej budou splácet. Oproti tomu, je-li jim uložen trest OPP, je větší pravděpodobnost, že budou pracovat a budou tak moci svůj závazek uhradit). **(10) (46)**

Jakmile je trest obecně prospěšných prací vykonán nebo bylo-li od výkonu trestu nebo jeho zbytku pravomocně upuštěno, hledí se na pachatele, kterému byl trest uložen, jako by nebyl odsouzen a soud zahradí odsouzení- provádí se výmaz z trestního

rejstříku. V případě, že odsouzený do skončení výkonu trestu OPP nevedl řádný život nebo nevykonával ve stanovené době uložený trest, soud přemění trest OPP nebo jeho zbytek v trest odnětí svobody. Za každé dvě hodiny nevykonaného trestu OPP je uložen jeden den odnětí svobody. **(36)**

Podle §335 trestního řádu, pachatel vykonává trest OPP v obvodu okresního soudu, ve kterém bydlí. Odsouzený má možnost požádat ze závažných důvodů soud, aby mohl trest OPP vykonávat i mimo své bydliště (např. v místě zaměstnání). (§335 trestního řádu). **(34)**

Okresní soud rozhodne o druhu a místě výkonu OPP, přihlíží přitom k potřebě výkonu prací ve svém obvodu a k bydlišti odsouzeného. Odsouzený má povinnost do 14 dnů od převzetí usnesení se dostavit k příslušné organizaci a domluvit si průběh výkonu trestu OPP. O nařízení výkonu trestu OPP soud vyrozumí probačního úředníka, ten při výkonu kontroly postupuje v součinnosti s příslušným obecním úřadem nebo institucí, u kterých jsou OPP vykonávány (§336 trestního řádu). Probační úředník si odsouzeného pozve k projednání podmínek výkonu trestu OPP. Odsouzenému sdělí konkrétní místo a způsob výkonu OPP. Zároveň s odsouzeným dohodne termín zahájení prací a harmonogram jejich provádění. Toto projednání pak slouží jako podklad pro vydání usnesení a nařízení trestu.

Trest obecně prospěšných prací je upraven v trestním řádu v §335- §340b, zákon č. 141/1961 Sb. **(10) (34)**

Soud, který nařídil trest OPP, jej může ve stanovených případech na potřebnou dobu odložit anebo přerušit. Jedná se o tyto případy:

- ✓ Jestliže vzhledem ke svému zhoršenému zdravotnímu stavu není odsouzený schopen trest OPP vykonat. Musí však doložit příslušnou lékařskou zprávu.
- ✓ Jestliže se jedná o těhotnou ženu nebo matku novorozeného dítěte, odloží nebo přeruší soud výkon trestu OPP na dobu jednoho roku po porodu

- ✓ Jestliže výkonu trestu OPP brání jiné závažné důvody, je možno trest odložit i opakovaně, nejdéle na dobu tří měsíců od právní moci rozhodnutí, kterým byl trest uložen
- ✓ Jestliže byl odsouzený povolán k výkonu vojenské činné služby nebo civilní služby (34)

Pominou-li uvedené důvody, soud odklad či přerušení výkonu trestu OPP odvolá. Doba, po kterou nebyl trest OPP vykonáván, se nezapočítává do lhůty jednoho roku. Zákon číslo 141/ 1961 Sb. dále umožňuje, aby soud upustil od výkonu trestu OPP nebo jeho zbytku, pokud odsouzený není vzhledem ke svému zdravotnímu stavu dlouhodobě schopen tento trest vykonat. Jedná se zejména o změnu zdravotního stavu takového rázu, kdy odsouzený se stal trvale či dlouhodobě neschopný trest vykonat. (34)

Na návrh PMS soud může trest OPP nebo jeho zbytek přeměnit a to v případech, pokud odsouzený neplní jemu uložené povinnosti bez objektivních překážek. Trest OPP lze přeměnit pouze v trest odnětí svobody. Za každé dvě hodiny i započaté a nedokončené se ukládá jeden den trestu odnětí svobody. Důvody k přeměně trestu zmiňuje zákon dva. Prvním je zaviněné nevykonávání trestu a druhým důvodem je skutečnost, že odsouzený v době výkonu trestu nevedl řádný život. Nevykonáváním trestu se rozumí neprovádění trestu OPP, vyhýbání se nástupu výkonu prací nebo skutečnost, že odsouzený vůbec trest OPP nezahájil. Pojem řádný život je velice široký, v praxi se nejčastěji sleduje, zda odsouzený vede spořádaný život, respektuje společenské normy, plní své závazky a povinnosti, které mu byly uloženy soudem. Zároveň se sleduje, zda v průběhu trestu OPP nebyl odsouzen pro jiný trestný čin. (10) (34)

Alternativní tresty v širším pojetí:

Hovoříme-li o alternativních trestech v širším pojetí, máme na mysli tresty, které jsou typické tím, že v praxi jsou velmi zřídka spojeny s probačními činnostmi. (34)

- Peněžitý trest- § 53-54 trestního zákona

Soud tento trest může uložit, jestliže pachatel úmyslnou trestnou činností získal nebo se snažil získat majetkový prospěch. Dále je možné uložit peněžitý trest za úmyslné i nedbalostní trestné činy, u kterých horní hranice trestu odnětí svobody nepřevyšuje tři roky a vzhledem k povaze spáchaného trestného činu a možnosti nápravy pachatele se trest odnětí svobody neukládá. Výše trestu se pohybuje od dvou tisíc korun do pěti milionů korun českých. **(36)**

Při výměře peněžitého trestu soud přihlédne k osobním a majetkovým poměrům pachatele. Soud tento trest neukládá v případě, že je zřejmé, že by byl nedobytný. Ukládá-li soud peněžitý trest, stanoví pro případ, že by ve stanovené lhůtě nebyl vykonán, náhradní trest odnětí svobody až na dva roky. **(36) (46)**

- Trest zákazu činnosti- § 49-50 trestního zákona

Ukládá se na jeden rok až deset let, v případě, že se pachatel dopustí trestného činu v souvislosti s touto činností. **(36)**

- Trest vyhoštění- § 57 trestního zákona

Trest vyhoštění je možno uložit pouze cizincům, kteří nemají na území republiky povolen dlouhodobý pobyt, ani jim nebyl poskytnut azyl. Tento trest znamená zákaz zdržovat se po dobu jednoho roku až deseti let nebo na dobu neurčitou na území České republiky. **(36)**

- Trest zákazu pobytu- § 57a trestního zákona

Vztahuje se na místo, kde pachatel spáchal nebo opakovaně páchá trestnou činnost. Nelze však zakázat pobyt občanu v místě jeho trvalého bydliště. **(36)**

- Trest propadnutí majetku-§ 51-52 trestního zákona

Trest propadnutí majetku je ukládán obviněným nebo pachatelům, kteří spáchali zvlášť závažný úmyslný trestný čin nebo v případě, že uložení jiného trestu není nutné. **(33) (36)**

- Trest propadnutí věci- § 55-56 trestního zákona

Soud může tento trest uložit v případě, že dané věci:

- Bylo použito ke spáchání trestného činu.
- Byla určena ke spáchání trestného činu.
- Kterou pachatel získal trestným činem anebo jako odměnu za spáchaný trestný čin.

V trestním zákoně nalezneme ještě další dva druhy trestů, které nelze považovat v pravém slova smyslu za tresty alternativní. Jsou uděleny pouze v případě uložení přísného trestu odnětí svobody nejméně na dva roky a pouze ho doplňují vzhledem k zvlášť zavrženíhodné pohnutce pachatele. Do této skupiny trestů patří *trest ztráty čestných titulů a vyznamenání a ztráta vojenské hodnosti*. **(36)**

1.4.3 Probační dohled

Soudce může uložit dohled v případě, že se rozhodne o podmíněném upuštění od potrestání, podmíněném odsouzení nebo podmíněném propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Dohled zároveň může nahradit pobyt obviněného ve vazbě, v tomto případě o vyslovení dohledu rozhoduje státní zástupce nebo soudce. **(20)** Nově od 1.1. 2004 může být probační dohled uložen mladistvému jako jedno z výchovných opatření nebo v rámci trestního opatření jako součást podmíněného odsouzení a podmíněného propuštění z výkonu odnětí svobody. Dohled zároveň může nahradit vazbu mladistvého a může být také uložen na dobu před nástupem mladistvého do ochranné výchovy. Dohled je možno uložit jako opatření i dítěti mladšímu 15 let, které spáchalo čin jinak trestný. **(11) (29)** Vyslovení dohledu přichází v úvahu i v případech, kdy soud přijal záruku za nápravu pachatele a kdy se předpokládá rovněž výchovný vliv na pachatele toho, kdo záruku nabídl. Dohled nad chováním pachatele budou vykonávat probační úředníci. Základním rysem dohledu z pohledu odsouzeného je nutnost pravidelného osobního kontaktu s úředníkem PMS, který je dohledem nad odsouzeným pověřen. Spolupráce s probačním pracovníkem je pro odsouzeného povinná a trvá až do skončení stanovené zkušební doby nebo do doby odvolání náhrady vazby dohledem. **(13) (33)**

Náplní dohledu je:

- Sledování a kontrola chování pachatele, čímž je zajišťována ochrana společnosti a snížení možnosti opakování trestné činnosti.
- Dodržování podmínek uložených mu soudem nebo podmínek vyplývajících ze zákona.
- Odborné vedení a pomoc pachateli s cílem napomoci mu, aby v budoucnu vedl řádný život. **(33)**

Odsouzený je povinen spolupracovat s probačním úředníkem způsobem, který mu probační úředník stanoví na základě probačního programu a informovat úředníka PMS

o místě svého pobytu, o svém zaměstnání, o dodržování uložených povinností (například náhrada škody) a dalších okolnostech, které jsou důležité pro výkon dohledu. Dále je povinen dostavovat se k probačnímu úředníkovi ve lhůtách, které mu probační úředník stanoví. Informace o průběhu dohledu je povinen pracovník PMS zasílat jedenkrát za půl roku příslušnému soudu. V případě, že se úředník/asistent PMS dozví o tom, že odsouzený porušil zásadním způsobem podmínky dohledu nebo se dopustil činností, které jsou neslučitelné s vedením řádného života, je povinen bezodkladně informovat soud, který tento trest uložil. (20)

1.5 Parole- Podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody s dohledem

Při podmíněném propuštění z výkonu trestu odnětí svobody s dohledem je odsouzenému umožněno vykonat zbytek trestu mimo věznici na základě soudem stanovených podmínek a uloženého dohledu. Dohled vykonává pověřené středisko PMS. O podmíněné propuštění žádá odsouzený po výkonu 2/3 trestu. Tato žádost obsahuje zprávu zařízení pro výkon trestu o jeho chování s doporučením, zda připadá v úvahu probační dohled či nikoliv. K tomuto bodu se vyjadřuje zároveň odsouzený a probační služba. (13)

PMS hraje důležitou roli při zajišťování podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Pracovníci PMS informují ve věznicích nejen odsouzené, ale i vězeňský personál. Informace se týkají oblasti práce PMS s odsouzeným před jeho potenciálním propuštěním a po jeho potenciálním propuštění.(20) (44)

1.6 Probační a mediační služba (PMS)

Probační a mediační služba byla zřízena na základě zákona č.257/ 2000 Sb. o Probační a mediační službě, který vstoupil v platnost 1. 1. 2007. PMS je organizační složkou státu. Působí na celém území státu a provádí jeho jménem a v rozsahu

stanoveném tímto nebo zvláštním zákonem (trestní řád) úkony probace a mediace ve věcech projednávaných v trestním řízení. Probační a mediační služba je specializovaná sociální služba působící v rámci Ministerstva spravedlnosti. Jako poradní orgán ministra spravedlnosti je zřízena Rada pro probaci a mediaci v zájmu koncepčního a metodického ovlivňování a usměrňování činnosti probační a mediační služby. PMS České republiky tvoří samostatná střediska PMS, působící zpravidla v místě sídla okresního soudu. V čele PMS je ředitel, kterého jmenuje a odvolává ministr spravedlnosti. PMS vychází ze součinnosti sociální práce a práva, zejména trestního. Její činnost je zaměřena na práci s pachateli (klient obviněný) a oběťmi trestních činů (klient poškozený). Vytváří podmínky pro uplatnění alternativních postupů v trestním řízení a zajištění efektivního výkonu alternativních trestů. **(15) (20)**

Probační a mediační činnost spočívá zejména:

- V obstarávání podkladů k osobě obviněného a jeho rodinném a sociálním zázemí.
- Ve vytváření podmínek pro rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání nebo pro schválení narovnání, zejména projednání a uzavření dohody mezi obviněným a poškozeným o náhradě škody nebo dohody o narovnání, případně podmínek pro další takové procesní postupy či tresty nespojené s odnětím svobody.
- Ve vykonávání dohledu nad chováním obviněného v případě, kdy bylo rozhodnuto o nahrazení vazby probačním dohledem.
- Ve vykonávání dohledu nad chováním obviněného v případě, kdy byl dohled uložen, ve sledování a kontrole obviněného v průběhu zkušební doby, v kontrole výkonu dalších trestů nespojených s odnětí svobody, včetně trestu obecně prospěšných prací, ve sledování výkonu ochranných opatření.
- Ve sledování a kontrole chování odsouzeného v průběhu zkušební doby v případech, kdy bylo rozhodnuto o podmíněném propuštění odsouzeného z výkonu trestu odnětí svobody. **(42)**

Úkoly PMS plní a zajišťují její úředníci a asistenti. Úředníci PMS vykonávají odborné činnosti v oblasti mediace a probace. Poruší-li obviněný podmínky, omezení nebo povinnosti, které mu byly stanovené v rámci dohledu, omezení či povinnosti uložené mu v rámci některého trestu nespojeného s odnětím svobody, podmíněného zastavení trestního stíhání anebo podmíněného propuštění, prováděného probačním úředníkem, informuje o tom úředník předsedu senátu nebo samosoudce a v přípravném řízení státního zástupce. Při méně závažném porušení stanovených podmínek, omezení či povinností může pracovník PMS upozornit obviněného na zjištěné nedostatky a poučit ho, že v případě opakování nebo závažnějšího porušení stanovených podmínek, omezení či povinností bude o tom informovat předsedu senátu nebo samosoudce, v přípravném řízení státního zástupce.

Úředníci PMS musí být vysokoškolsky vzděláni v humanitním oboru. U asistentů je požadováno středoškolské vzdělání zakončené maturitou a musí být starší jednadvaceti let. (20) (42)

1.6.1 Cíle činnosti PMS:

Prostřednictvím probace a mediace se podílí na řešení sporu mezi pachateli a poškozenými. Svými činnostmi usiluje o urovnání konfliktních stavů a obnovení respektu k právním normám. Důležitou součástí poslání PMS je prevence a snižování rizik opakované trestné činnosti. PMS usiluje zejména o dosažení těchto cílů:

- ✓ Integrace pachatele- PMS se snaží o znovu začlenění obviněného, odsouzeného do života společnosti bez dalšího porušování zákonů. Integrace je proces směřující k obnovení respektu obviněného k právnímu stavu společnosti, jeho uplatnění a seberealizaci.
- ✓ Participace poškozeného- PMS se snaží zapojit poškozeného do procesu vlastního odškodnění a o obnovení jeho pocitu bezpečí, integrity a důvěry ve spravedlnost.

- ✓ Ochrana společnosti- PMS přispívá k ochraně společnosti účinným řešením konfliktních a rizikových stavů spojených s trestním řízením a zajištěním realizace uložených alternativních trestů a opatření.(15) (20)

1.6.2 Zásady činnosti pracovníků PMS:

- Důstojnost jednání- spočívá ve způsobu práce s klienty, která musí být v souladu se základními lidskými právy a svobodami a musí respektovat jejich důstojnost a autonomii.
- Zákonnost- postup pracovníků PMS při výkonu probace a mediace musí být v souladu s příslušnými zákony.
- Přiměřenost intervence- míra zásahu pracovníků PMS vůči obviněnému, odsouzenému nesmí překročit rozsah a obsah pravomocného rozhodnutí soudu nebo státního zastupitelství. (15) (20)

1.6.3 Principy činnosti PMS

- Transparentnost- usiluje o dostatečnou informovanost orgánů činných v trestním řízení o průběhu práce s klienty a poskytnutí srozumitelných informací pro klienty o systému a prostředí, ve kterém se v důsledku události trestného činu ocitli.
- Individualizace- postup práce s klienty vychází z jejich individuálních potřeb a zájmů a okolností případu.
- Včasnost intervence- usiluje o kontakt s klienty v co nejranější fázi trestního řízení.
- Vyváženost- usiluje o vyvážený přístup k potřebám a zájmům obviněných a poškozených a společnosti za účelem nalezení vzájemně přijatelného řešení případu.

- Motivace- usiluje o aktivní přístup a účast klientů při řešení následků trestné činnosti. Pachatele podporuje při hledání zdrojů a kompetencí, které mu umožní změnit dosavadní vzorce chování, které ho přiváděly do konfliktu se zákonem. Poškozenému nabízí možnost stát se aktivním účastníkem, který může mít vliv na podmínky a způsob vlastního odškodnění.

Pro dosažení svého poslání PMS provádí nebo zabezpečuje koncepční, metodickou, informační, analytickou a vzdělávací činnost. Spolupracuje s dalšími státními a nestátními institucemi, profesními organizacemi, odbornými ústavy, státními a nestátními vzdělávacími institucemi, které jsou obdobně zaměřeny. PMS rozvíjí mezinárodní spolupráci se zahraničními institucemi, které působí v oblasti probace, mediace, sociální práce v trestní justici a sociálních službách. (15) (20)

1.6.4 Nástroje pracovníků PMS

Pracovníci PMS mohou ke své práci využít různé postupy a způsoby práce, které můžeme rozdělit na dvě základní kategorie- aktivní a pasivní nástroje.

Aktivní nástroje zapojují klienta a vyžadují od něj určitou míru spolupráce. Mají povahu procesu a přinášejí možnosti nových pohledů, změny postojů klientů a vytvářejí potenciál pro efektivní řešení jednotlivých případů. Za hlavní aktivní nástroj je považován profesionální rozhovor s klientem. Předpokladem jejich využití je osobní kontakt s klientem a proces vzájemné komunikace. Využití těchto nástrojů umožňuje zapojit klienta do procesu řešení trestní věci, je možno zohlednit jeho specifické potřeby, zájmy a možnosti a spolupracovat s ním na tvorbě řešení. Možnost využívat ke své činnosti aktivních nástrojů, které se řídí zásadou otevřenosti a spolupráce, vytváří pro PMS v justici specifické postavení.

Pasivní nástroje kladou důraz na aktivitu pracovníka PMS a klientovu aktivní spolupráci nevyžadují. Využití těchto nástrojů je především k osobě obviněného. Jsou používány především k získání informací nebo potvrzení určité skutečnosti, například se

jedná o dotazy na Rejstřík trestů, centrální evidenci vězňů apod.. Dále mezi pasivní nástroje patří vedení dokumentace a spisu, ověřování a získávání informací o klientovi z dalších zdrojů bez součinnosti s klientem. Tyto nástroje vycházejí především z dohledové a kontrolní úlohy PMS, která souvisí se zajištěním výkonu pravomocného rozhodnutí soudu nebo státního zástupce. Měly by mít spíše charakter doplňujících nástrojů a jejich využití by mělo být vyvážené a především v kombinaci s nástroji aktivními. (15) (20)

1.6.5 Činnost Probační a mediační služby ČR v trestním řízení

Činnosti PMS probíhají v jednotlivých fázích trestního řízení, začínající zpravidla až zahájením trestního stíhání a končící postupem po právní moci rozhodnutí a jeho výkonem. (20)

Fáze před rozhodnutím

Ve fázi před rozhodnutím státního zástupce nebo soudce pracuje PMS především s dobrovolnými klienty. Spolupráce PMS s klienty nastává ve chvíli, kdy PMS sám klient kontaktuje (zároveň může PMS kontaktovat jeho obhájce, zmocněnec, advokát), nebo je tento podnět pro činnost dán ze strany policejního orgánu, státního zástupce nebo soudce. Činnost PMS v této fázi spočívá především v podpoře a motivaci klienta řešit následky trestného činu, obstarává podklady pro rozhodnutí soudce nebo státního zástupce a vytváří podmínky pro uložení některé z možných alternativ trestu, které nemají povahu trestu odnětí svobody. Hovoříme o tzv. „probační zprávě před rozhodnutím“. Výsledkem této zprávy by měly být ucelené informace o aktuální situaci obviněného, jeho postoj k trestnému činu, aktivity obviněného směřující k odstranění a kompenzaci škod, které způsobil. Součástí zprávy by měl být návrh dalšího postupu nebo spolupráce a stanovisko poškozeného. (14) (21)

Jestliže v této fázi probíhá kontakt mezi PMS a klientem, který se dopustil závažného trestného činu, za který není možné uložit některou z alternativ, má činnost PMS význam především pro rozhodnutí o možné výši nepodmíněného trestu, popřípadě o formě a podmínkách jeho výkonu. (14)

Další skupinou, se kterou PMS ve fázi před rozhodnutím pracuje, je skupina klientů, kterým byla vazba nahrazena dohledem nebo jiným opatřením. Zde již nehovoříme o dobrovolné spolupráci. Obviněný je povinen pravidelně docházet do sídla PMS a být v pravidelném kontaktu s pracovníkem PMS, který dohlíží na plnění podmínek stanovených v rozhodnutí o náhradě vazby dohledem.(20)

Fáze po rozhodnutí

Ve fázi po rozhodnutí se činnost PMS odvíjí od pravomocného rozhodnutí soudu nebo státního zástupce. Ve vykonávacím řízení koncepce PMS systémově navazuje na činnost v přípravném řízení. Střediska zde působí především v rámci výkonu trestů nespojených s odnětím svobody. Jsou to zejména činnosti spojené s probací, která spočívá v zajištění výkonu rozhodnutí, zahrnuje v sobě prvky dohledu nebo dalších omezení, povinností a závazků obviněného. Záměrem je, aby probační činnosti plynule navazovaly na práci služby v přípravném řízení a rozhodování o alternativních trestech by mělo vycházet z podkladů připravených pracovníky PMS, což by mělo umožnit širší a kvalitnější rozhodování soudů o alternativních trestech a opatřeních. Ve fázi po rozhodnutí soudu nebo státního zástupce jsou klienty PMS osoby, jejichž výkon trestu probíhá na svobodě a byla jim uložena jedna z možných alternativ či další přiměřená omezení nebo povinnosti. U mladistvých a dětí do patnácti let hovoříme o některém z možných opatření (výchovné, ochranné, trestní). Pracovníci PMS zajišťují výkon těchto trestů a opatření. Kontakt klienta a PMS má charakter kontroly uložené povinnosti. Pracovník PMS za účelem zajištění výkonu rozhodnutí poskytuje obviněnému odborné vedení a pomoc, sleduje a kontroluje jeho chování a spolupracuje s rodinným a sociálním prostředím, ve kterém klient žije a pracuje, a to s cílem, aby v budoucnu vedl řádný život. V případě, že tyto povinnosti nejsou ze strany klienta

naplňovány, dochází například ke změně alternativního trestu v trest nepodmíněný. PMS pracuje zároveň s klienty, kteří byli podmíněně propuštěni z výkonu trestu odnětí svobody a byl jim uložen dohled probačního pracovníka- parole. (1) (14)

1.7 Součinnost PMS se státními zástupci a policejními orgány

Koncepce PMS byla postavena na předpokladu, že klíčovou oblastí pro její účinné působení je přípravné řízení trestní. Vzhledem k tomu, že kontakty státních zástupců a probačních úředníků v době, kdy při okresních soudech působili jednotlivě, byly velmi omezené, vznikl široký prostor pro součinnost mezi státními zástupci a PMS. Z hlediska provádění probace a mediace v trestním řízení je součinnost mezi PMS a státními zástupci, a zároveň orgánů policie v přípravném řízení klíčová. V této fázi PMS přispívá k naplňování především odklonné funkce přípravného řízení a svou činností vytváří předpoklady k tomu, aby věc mohla být ve vhodných případech projednána v některých ze zvláštních druhů řízení (tzv. odklonů – diverzí) nebo, aby mohl být uložen trest nespojený s odnětím svobody (alternativní trest) nebo aby vazba mohla být nahrazena jiným opatřením. (34)

V roce 2001 byla díky spolupráci ředitelství PMS a nejvyššího státního zastupitelství vypracována koncepce spolupráce mezi oběma složkami. Tato koncepce upravuje součinnost státních zástupců a středisek PMS. Byla zapracována do pokynu obecné povahy Nejvyšší státní zástupkyně a do metodických postupů PMS. Tento pokyn je v platnosti od 1.1. 2002 a v jeho rámci se předpokládá, že činnost PMS bude v raných fázích trestního řízení a že PMS bude moci nejen vytvářet podmínky pro uplatnění tzv. odklonů, ale bude také zpracovávat podrobné informace o sociální situaci obviněného, okolnostech, které ho přivedly do konfliktu se zákonem, jeho postoji k řešení škody, a také k jeho stanovisku k případnému uložení alternativního trestu, což by mělo státním zástupcům a soudům usnadnit a urychlit kvalitní rozhodování při ukládání těchto trestů a opatření. (20)

Součinnost mezi policejními orgány a PMS začíná vydáním usnesení o zahájení trestního stíhání. Policejní orgán vychází ve styk jako první s osobami tj. obviněnými a poškozenými, kteří následně mohou využít služeb PMS. Vzhledem k vysokému počtu případů, ve kterých je trestní stíhání zahájeno, je nezbytná vzájemná spolupráce obou složek a výběr případů, ve kterých je vhodné zapojení PMS. Policejní orgán je povinen vyzoomovat příslušné středisko PMS o vhodných případech k mediaci, tak aby byla využita již od počátku trestního stíhání. Při výběru a posouzení trestních věcí policejní orgán přihlíží k těmto okolnostem:

- Zda se obviněný ke spáchání trestného činu doznal.
- Zda se cítí odpovědný za čin, kterého se dopustil.
- Projevuje-li snahu po nápravě.
- O jaký trestný čin se jedná: nedbalostní trestný čin, trestný čin spáchaný prvopachatelem apod.

V případě, že policejní orgán vyhodnotí daný případ jako vhodný pro zapojení PMS, zašle PMS usnesení o zahájení trestního stíhání, záznam o výslechu obviněného a poškozeného.

Zjistí-li policejní orgán jakékoliv porušení, neplnění úkolů a povinností ze strany obviněného, vyzoomí o této skutečnosti příslušného státního zástupce a středisko PMS.

(50)

2. CÍL PRÁCE

Cíl diplomové práce má dvě části. Cílem práce v první části-teoretické je pomocí dostupné literatury zmapovat problematiku týkající se probace a jejích prvků v českém právu.

Cílem druhé části-praktické je pomocí kvalitativního výzkumu zjistit:

- jaká je úspěšnost odpracování trestu obecně prospěšných prací u prvopachatelů a u recidivistů.

A následné stanovení hypotézy, která by se dala zobecnit a byla platnou pro větší počet pachatelů vykonávající trest OPP.

3. METODIKA

3.1 Charakteristika zkoumaného souboru

Mým zkoumaným souborem byly klienti střediska Probační a mediační služby v Českých Budějovicích, kterým byl uložen trest obecně prospěšných prací. Součástí vedeného spisu je trestní příkaz nebo rozsudek, kterým byli pachatelé odsouzeni k trestu obecně prospěšných prací, pozvánka k projednání výkonu trestu obecně prospěšných prací- podklad pro vynesení usnesení a nařízení trestu, usnesení, záznamy o úkonu, vyhodnocení splnění výkonu trestu obecně prospěšných prací, popřípadě u některých spisů protokol o trestním oznámení či opatření k původnímu usnesení. Cílovou skupinu tvořilo 13 klientů PMS, všichni byli muži.

3.2 Metodický postup

V rámci diplomové práce jsem použila metodu kvalitativního výzkumu- rozbor dokumentace (sekundární analýza dat) u klientů PMS, kterým byl uložen trest obecně prospěšných prací. Informace jsem získala ze spisů vedených ve středisku PMS. Výzkum byl proveden v Českých Budějovicích od ledna do dubna 2007.

Výběr byl zaměřen na klienty, kteří trest obecně prospěšných prací odpracovali bez problémů, na ty, kteří odpracovali trest obecně prospěšných prací s určitými problémy a na skupinu klientů, kterým byl trest obecně prospěšných prací přeměněn na trest nepodmíněný.

4. VÝSLEDKY

4.1 Kazuistika č. 1 (odpracoval s problémy)

Pan L. B. narozen v roce 1964 byl trestním příkazem Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 31. 3. 2005 odsouzen k 200 hodinám trestu obecně prospěšných prací (OPP) za *trestný čin krádeže* (podle §247 odst. 1, písm. a), písm. e) trestního zákona). Podle § 45 trestního řádu bylo obviněnému uloženo, aby za dobu výkonu trestu obecně prospěšných prací podle svých sil a možností nahradil vzniklou škodu, kterou svou trestnou činností způsobil. Trestní příkaz nabyl právní moci 20. 4. 2005. Jednalo se o klienta, který měl dle opisu rejstříku trestů záznam v rejstříku trestů.

Jednalo se o neoprávněné převzetí obyčejné listovní zásilky, která obsahovala platební kartu s úvěrovým rámcem ve výši 20 000 Kč. Poté obdržel doporučenou zásilkou do vlastních rukou i PIN kód k této kartě a způsobil tak škodu ve výši 20 000 Kč.

20. 7. 2005 byla panu L. B. zaslána pozvánka k projednání výkonu trestu obecně prospěšných prací.

25. 7. 2005 se klient osobně dostavil k projednání podmínek výkonu trestu obecně prospěšných prací. S pracovníkem PMS se předběžně domluvil, že svůj trest obecně prospěšných prací ve výši 200 hodin odpracuje ve Veřejných službách v Českých Budějovicích formou pomocných a úklidových prací. Byly s ním připraveny podklady pro vydání usnesení o výkonu trestu OPP ve prospěch Veřejných služeb. Byl poučen o trestu OPP.

8. 8. 2005 na základě Usnesení Okresního soudu v Č. Budějovicích bude odsouzený vykonávat svůj trest OPP ve prospěch organizace Veřejné služby formou pomocných a úklidových prací.

23. 9. 2005 se pracovník PMS dotazoval, zda klient svůj trest plní. Pracovníkem Veřejných služeb mu bylo sděleno, že k 23. 9. 2005 má klient odpracováno 102 hodin z celkového počtu 200 hodin trestu OPP.

6. 2. 2006 se pracovník PMS opět informoval, zda klient dochází do Veřejných služeb, aby odpracoval trest OPP. Pracovník Veřejných služeb sdělil, že počet odpracovaných hodin je k datu 6. 2. 2005 109 hodin.

28. 5. 2006 byl středisku PMS zaslán Protokol o trestním oznámení. Pan L. B. byl ostatními pracovníky Veřejných služeb viděn, jak odnáší 2 kovové 20 ti litrové kanystry pohonných hmot v hodnotě 1 000 Kč. Dalším šetřením bylo zjištěno, že byla rovněž odcizena sekačka a způsobena škoda na vstupních dveřích.

2. 6. 2006 se klient dostavil k osobní konzultaci a pracovníkovi PMS sdělil, že do současnosti odpracoval 132 hodin z celkového počtu 200 hodin trestu obecně prospěšných prací.

16. 6. 2006 přichází klient k osobní konzultaci. Zde sdělil, že se k trestnému činu krádeže doznal a škodu uhradí v nejbližší době a zároveň se dojde omluvit pracovníkům Veřejných služeb. Veřejné služby již o práci pana L. B. neměli zájem a to z důvodu špatného plnění jeho pracovních povinností a spáchaného trestného činu. Klient se předběžně s pracovníkem PMS domluvil, že zbytek svého trestu odpracuje ve prospěch Městské úřadu Trhové Sviny.

28. 6. 2006 bylo vydáno Opatření k původnímu usnesení. Tímto opatřením bylo zrušeno původní usnesení a jím nařízený výkon trestu OPP ve prospěch Veřejných

služeb a zbývající trest OPP ve výši 68 hodin bude odsouzený vykonávat ve prospěch Městského úřadu Trhové Sviny formou pomocných a úklidových prací.

28. 8. 2006 Městský úřad Trhové Sviny zaslal sdělení PMS o výkonu trestu OPP konaných panem. L. B. Jmenovaný zde odpracoval do 8. 8. 2006 zbylých 68 hodin trestu OPP.

Závěr:

Pan L. B. měl na základě Usnesení svůj trest OPP ve výši 200 hodin odpracovat ve prospěch Veřejných služeb v Českých Budějovicích. Zde odpracoval 132 hodin. Jelikož se zde dopustil trestného činu krádeže a způsobil tak Veřejným službám škodu, neměli již zájem o další spolupráci s tímto klientem. Ten se k trestnému činu doznal a způsobenou škodu uhradil. Zbytek trestu OPP na základě Opatření k původnímu usnesení ve výši 68 hodin odpracoval ve prospěch Městského úřadu Trhové Sviny. Klient, který by se dle opisu z rejstříku trestů mohl nazvat recidivistou, svůj trest OPP ve výši 200 hodin ač s určitými obtížemi nakonec odpracoval.

4. 2 Kazuistika č. 2 (odpracoval s problémy)

Pan M. S. narozen v roce 1967 byl rozsudkem Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 25. 2. 2006 odsouzen k 400 hodinám trestu OPP za *trestný čin úvěrového podvodu* (podle § 250b odst. 1 trestního zákona). Podle § 38 odst.1., odst. 2. trestního zákona a § 334 odst. 1. trestního řádu se započítává do trestu OPP ve výměře 400 hodin uložených Okresním soudem v Českých Budějovicích, ze dne 4. 2. 2005, odsuzujícím obviněného k souhrnnému trestu OPP ve výměře 400 hodin, již vykonaný trest OPP ve výměře 81 hodin z trestního příkazu Okresního soudu v Českých

Budějovicích, ze dne 10. 9. 2004, který byl nyní shora uvedeným rozsudkem při uložení souhrnného trestu, zrušen ve výroku o trestu. O započtený trest OPP se nyní uložený trest snižuje, takže odsouzený je povinen vykonat trest OPP ve výši 319 hodin. Výrok o náhradě škody z trestního příkazu Okresního soudu zůstává nedotčený. Rozsudek nabyt právní moci 11. 3. 2006. Jednalo se o klienta, který měl dle opisu rejstříku trestů záznam v rejstříku trestů.

Pan M. S. spáchal trestný čin úvěrového podvodu.

Pan M. S. se dostavil na PMS po vynesení rozsudku k projednání podmínek výkonu trestu OPP. Zde s ním byly připraveny podklady pro vydání usnesení o výkonu trestu OPP ve prospěch Azylového domu v Českých Budějovicích formou pomocných a úklidových prací. Byl poučen o trestu OPP.

14. 3. 2006 bylo vydáno Usnesení Okresním soudem v Č. Budějovicích, v němž byla PMS informována o skutečnosti, že odsouzený bude uložený trest OPP vykonávat ve prospěch organizace Azylový dům V Českých Budějovicích, druh práce: pomocné a úklidové práce.

24. 4. 2006 klient se dostavil k osobní konzultace a zde sdělil, že již odpracoval cca 250 hodin a že i zbytek svého trestu má v úmyslu odpracovat, ale pro jinou organizaci. V azylovém domě ho to dle jeho slov „nebaví“. Hradit způsobenou škodu bude i nadále a to také bude dokládat. Podle sdělení z Azylového domu zde měl „menší výstup“ a tak mu pracovníci sdělili, že až bude „v klidu“, ať přijde druhý den. Od té doby se zde neukázal.

2. 5. 2006 do střediska PMS přichází osobně zaměstnanec Azylového domu, aby předal vyhodnocení pana M. S. Zde sděluje, že jim pan M. S. žádnou změnu nenahlásil, a že v poslední době zde měl při výkonu trestu OPP agresivní výstupy a od 13. 4. 2006 se již v Azylovém domě neobjevil.

Opatření k původnímu usnesení- tímto opatřením se ruší původně nařízený výkon trestu OPP v Azylovém domě a zbývajících 166 hodin trestu OPP bude odsouzený. M. S. vykonávat ve prospěch Veřejných služeb formou pomocných a úklidových prací.

1. 6. 2006 podle sdělení pověřeného zaměstnance z Veřejných služeb odsouzený odpracoval 24 hodin z celkového počtu 166 hodin trestu OPP. Pracovník PMS opakovaně klienta M. S. vyzýval, aby svůj trest OPP odpracoval. Odsouzený tak neučinil, proto byl podán návrh PMS na přeměnu trestu OPP (jeho zbytku) ve výši 142 hodin na trest odnětí svobody.

28. 7. 2006 po telefonickém rozhovoru pracovníka PMS a zaměstnance Veřejných služeb bylo zjištěno, že došlo ke špatné komunikaci a pan M. S. má svůj trest OPP odpracovaný.

11. 8. 2006 bylo zasláno PMS vyhodnocení splnění trestu OPP. Výkon trestu byl zahájen 10. 11. 2005 a ukončen 26. 2. 2006.

Závěr:

Z této kazuistiky vyplývá, že pachatel, který by se dle opisu z rejstříku trestů mohl nazvat recidivistou, s určitými obtížemi svůj trest OPP ve výši 400 hodin ve stanovené lhůtě a za stanovených podmínek splnil. Na základě usnesení měl svůj trest odpracovat ve prospěch Azylového domu v Českých Budějovicích. Tam ale došlo ze strany klienta k agresivnímu chování. Jak klient tak i zaměstnanec Azylového domu neměli již o spolupráci zájem. Ve prospěch Azylového domu tak odpracoval 234 hodin. Na základě Opatření k původnímu usnesení bylo změněno místo výkonu trestu OPP ve prospěch Veřejných služeb v Českých Budějovicích. Po změně místa výkonu OPP zbytek svého trestu ve výši 166 hodin odpracoval již bez problémů. V průběhu kontaktu s pracovníkem PMS i dokládal, že hradí škodu, kterou způsobil svým trestným činem.

4. 3 *Kazuistika č. 3* (Odpracoval s problémy)

Pan I. G. Narozen 1959 byl trestním příkazem Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 14. 6. 2004 odsouzen k 250 hodinám trestu OPP za *trestný čin podvodu* (podle § 250 odst. 1 trestního zákona). Trestní příkaz nabyl právní moci 4. 1. 2005. Jednalo se o klienta, který měl dle opisu rejstříku trestů záznam v rejstříku trestů.

Jednalo se o to, že pan I. G. dne 8. 2. 2002 se zjištěným záměrem vylákal od pana M. V. půjčku ve výši 10 000 Kč s tím, že tuto částku vrátí nejpozději do 13. 12. 2002, tak neučinil. Peníze nevrátil do současné doby, přičemž věděl již v době půjčky, že vzhledem ke své špatné finanční situaci nebude moci tomuto závazku dostát. Poškozenému panu M. V. způsobil tak škodu ve výši 10 000 Kč.

16. 2. 2005 byla panu I. G. zaslána pozvánka k projednání výkonu trestu OPP na 25. 2. 2005. V tomto termínu se bez jakékoliv omluvy nedostavil. Byl opětovně pozván na 11. 4., 3. 5., 27. 5. 2005. V žádném z uvedených termínů se nedostavil. Na základě úředního záznamu, který byl na středisko PMS doručen 25. 5. 2005, se odpovědný pracovník PMS dozvěděl, že pan I. G. si nemohl pozvánky na poště vyzvednout, jelikož nemá doklady, a z toho důvodu mu pošta zásilky nepředá.

3. 6. 2005 se pan I. G., osobně dostavil k projednání podmínek výkonu trestu OPP. S pracovníkem PMS se předběžně domluvili, že svůj trest odpracuje ve prospěch Veřejných služeb v Českých Budějovicích formou pomocných a úklidových prací.

11. 7. 2005 se dle sdělení o výkonu trestu OPP pracovník PMS dozvěděl o skutečnosti, že odsouzený neodpracoval ani hodinu ze svého trestu, jelikož mu zatím tento trest OPP nebyl Okresním soudem v Českých Budějovicích nařízen. Odsouzený se do střediska PMS dostavil 11. 7. 2005 a byl zde poučen o trestu OPP.

23. 10. 2005 odsouzený se osobně dostavil do střediska PMS, zde se s pracovníkem PMS domluvil, že trest OPP vykoná ve prospěch Veřejných služeb v Českých Budějovicích.

25. 10. 2005 bylo vydáno Usnesení, na jehož základě si pan I. G. svůj trest OPP ve výši 250 hodin odpracuje ve prospěch Veřejných služeb formou pomocných a úklidových prací.

20. 6. 2006 na základě telefonického rozhovoru pracovníka Veřejných služeb, bylo pracovníkovi PMS sděleno, že pan I. G. ze svého trestu OPP k tomuto datu neodpracoval ani hodinu z celkového počtu 250 hodin. Pracovník PMS po tomto sdělení kontaktoval odsouzeného telefonicky. Ten sdělil, že důvodem pro jeho nenastoupení jsou problémy s bydlením a zaměstnáním. Přislíbil, že se dojde do Veřejných služeb domluvit v co nejbližším termínu a od pracovníka PMS získal telefonický kontakt na pověřeného zaměstnance Veřejných služeb.

24. 7. 2006 se klient dostavil k osobní konzultaci do střediska PMS. Zde sdělil, že určené pracoviště výkonu trestu OPP bude kontaktovat do konce měsíce.

20. 8. 2006 byl klient telefonicky vyzván k nástupu OPP. Klient sdělil, že v současné době se nachází v pracovní neschopnosti a že ihned po jejím skončení tj. 25. 10. 2006 nastoupí k trestu OPP.

25. 10. 2006 po telefonickém rozhovoru s pracovníkem Veřejných služeb bylo zjištěno, že klient I. G. má odpracováno 16 hodin trestu OPP z celkového počtu 250 hodin. Poté pracovník PMS telefonicky kontaktoval klienta, který sdělil, že je v současné době v pracovní neschopnosti a ihned po jejím skončení svůj trest začne odpracovávat.

6. 12. 2006 z Veřejných služeb bylo k tomuto datu zasláno vyhodnocení výkonu trestu OPP. Podle tohoto vyhodnocení pan I. G. odpracoval na určené práci 250 hodin, tím byl jeho nařízený trest OPP splněn, k datu 30. 11. 2006.

Závěr:

Klient, který by se dle opisu z rejstříku trestů mohl nazvat recidivistou, splnil svůj trest OPP i přes četné problémy, které se v průběhu výkonu trestu OPP vyskytly. Opakovaně nenastoupil k výkonu trestu OPP. Počátečním důvodem byl fakt, že mu trest OPP nebyl doposud Okresním soudem v Českých Budějovicích nařízen. Jako další důvod uvedl, že má problémy s bydlením a v zaměstnání. Určitou dobu se pak nacházel v pracovní neschopnosti. Poté ale vyřešil problém týkající se doručování listovních zásilek a svůj trest ve výši 250 hodin odpracoval v plné výši ve prospěch Veřejných služeb.

4. 4 Kazuistika č. 4 (odpracoval bez problémů)

Pan P. K. narozen v roce 1984 byl rozsudkem Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 15. 1. 2005 odsouzen k 350 hodinám trestu OPP za *trestný čin krádeže* (podle § 247 odst. 1 písm. b) odst. 2 trestního zákona, ve spolupachatelství podle § 9 odst. 2 trestního zákona) a *trestný čin porušování domovní svobody* (podle § 238 odst. 1, odst. 2 trestního zákona, ve spolupachatelství § 9 odst. 2 trestního zákona). Rozsudek nabyl právní moci 25. 1. 2005. Jednalo se o klienta, který neměl dle opisu z rejstříku trestů žádný záznam.

Jednalo se o násilné vniknutí do objektu a následnou krádež 3 kusů kotlů na zemní plyn. Tím byla dotyčné firmě způsobena škoda ve výši 84 143, 40 Kč.

22. 7. 2005 byl pan P. K. pozván k projednání podmínek k výkonu trestu OPP na 10. 8. 2005.

10. 8. 2005 se klient osobně dostavil do střediska PMS. Zde se předběžně domluvil, že svůj trest odpracuje ve prospěch Integrované střední školy obchodu, služeb a podnikání v Českých Budějovicích formou pomocných a úklidových prací. Byl poučen o trestu OPP.

2. 9. 2005 bylo vydáno Usnesení Okresního soudu v Č. Budějovicích, podle kterého je odsouzený povinen svůj trest OPP vykonat ve prospěch Integrované střední školy obchodu, služeb a podnikání v Českých Budějovicích formou pomocných a úklidových prací.

9. 5. 2006 podle telefonického sdělení zaměstnance Integrované SŠ, má odsouzený ke dni 23. 9. 2005 odpracováno 280 hodin z celkového počtu 350 hodin trestu OPP a svůj trest OPP plní dle dohody a s jeho prací jsou velmi spokojeni.

28. 6. 2006 bylo do střediska PMS zasláno písemné vyhodnocení výkonu trestu OPP, z něhož vyplývá, že odsouzený P. K. odpracoval ke dni 26. 6. 2006 v plném rozsahu trest OPP. V příloze zaslání vyhodnocení byl přiložen pochvalný dopis k přístupu klienta k odpracování trestu OPP.

Závěr:

Klient P. K., který by se dle popisu z rejstříku trestů mohl nazvat prvopachatelem, svůj trest odpracoval za stanovených podmínek a ve stanoveném čase. Spolupráce ze

strany klienta byla velmi dobrá jak se střediskem PMS, tak i s Integrovanou střední školou obchodu, služeb a podnikání.

4. 5 Kazuistika č. 5 (odpracoval s problémy)

Pan T. K. narozen 1979 byl rozsudkem Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 31. 5. 2005 odsouzen k 350 hodinám trestu OPP za *trestný čin výtržnictví* (podle § 202 odst. 1 tr. zákona) a *trestný čin ublížení na zdraví*. Rozsudek nabyl právní moci 31. 5. 2005. Jednalo se o klienta, který měl dle opisu rejstříku trestů záznam v rejstříku trestů.

Pan T. K. v podnapilém stavu napadl rovněž podnapilého pana R. Š a úderem pěstí do obličeje ho srazil na zem. Způsobil mu tak povrchní tržnou ranku na kořeni nosu, podspojivkový krevní výron levého oka, podkožní krevní výron dolního víčka levého oka, otřes mozku a zlomeninu nosních kůstek. Dopustil se tak na veřejně přístupném místě výtržnosti zejména tím, že napadl jiného a úmyslně mu ublížil na zdraví.

23. 8. 2005 byl klient pozván k projednání podmínek výkonu trestu OPP na 13. 9. 2005.

20. 10. 2005 se klient osobně dostavil do střediska PMS, zde se předběžně domluvil s pracovníkem PMS, že svůj trest OPP bude vykonávat ve prospěch Veřejných služeb v Českých Budějovicích formou pomocných a úklidových prací. Byl poučen o trestu OPP.

22. 11. 2005 bylo vydáno Usnesení Okresního soudu v Č. Budějovicích, na jehož základě měl klient svůj trest OPP ve výši 350 hodin odpracovat ve prospěch Veřejných služeb formou pomocných a úklidových prací.

10. 5. 2006 podle telefonického sdělení pracovníka Veřejných služeb, odsouzený neodpracoval ani hodinu ze svého trestu OPP a ani nekontaktoval nikoho z Veřejných služeb, aby si domluvil výkon svého trestu.

12. 5. 2006 se pan T. K. dostavil k osobní konzultaci na středisko PMS. Zde sdělil, že se v současné době nemůže svůj trest odpracovat, jelikož má těhotnou přítelkyni a musí chodit do zaměstnání. V zaměstnání se koncem měsíce pokusí domluvit tak, aby trest OPP mohl vykonávat.

5. 6. 2006 klient přichází k osobní konzultaci. Ze svého trestu doposud neodpracoval ani hodinu, v současné době se nachází v pracovní neschopnosti. S pracovníkem PMS se pak sám spojí, až pracovní neschopnost ukončí.

2. 10. 2006 podle telefonického sdělení z Veřejných služeb odsouzený neodpracoval ani hodinu ze svého trestu OPP. Po tomto sdělení byl kontaktován klient T. K.. Dostavil se k osobní konzultaci a přislíbil, že svůj trest začne odpracovávat během měsíce listopadu. Zároveň se informoval, zda je možné svůj trest OPP vykonat ve prospěch ZŠ Máj.

6. 10. 2006 bylo vydáno Opatření k původnímu usnesení. Na základě tohoto opatření bylo změněno místo výkonu trestu OPP. Odsouzený si tak svůj trest vykoná ve prospěch ZŠ Máj formou pomocných a úklidových prací.

5. 12. 2006 klient telefonicky sdělil, že i nadále svůj trest vykonává a domnívá se, že má odpracováno cca 200 hodin. Zároveň přislíbil, že svůj trest odpracuje nejpozději do měsíce ledna 2007.

21. 12. 2006 podle telefonického sdělení ZŠ Máj má odsouzený odpracováno 134 hodin. V současné době dostal práci úkolem v rozsahu 100 hodin.

19. 1. 2007 dle vypracovaného vyhodnocení ZŠ Máj klient odpracoval k 19. 1. 2007 trest OPP v plném rozsahu, jak mu bylo uloženo Okresním soudem v Českých Budějovicích ze dne 31. 5. 2005.

Závěr:

Pan T. K., který by se dle opisu z rejstříku trestů mohl nazvat recidivistou, měl svůj trest na základě usnesení odpracovat ve prospěch Veřejných služeb v Českých Budějovicích. Tam se ale po opakovaných sděleních nikdy nedostavil, aby zde projednal podmínky výkonu svého trestu. Pracovníkovi PMS jako důvod sdělil, že v současné době má těhotnou přítelkyni a musí proto chodit do zaměstnání, ale pokusí si zde dojednat termín (měsíc listopad), kdy by mohl svůj trest odpracovat. Nakonec se ve středisku PMS domluvil, že by svůj trest odpracoval raději ve prospěch ZŠ Máj. Na základě opatření k původnímu usnesení mu tak bylo změněno místo výkonu trestu OPP na ZŠ Máj. Tam svůj trest odpracoval v plné výši.

4. 6 Kazuistika č. 6 (odpracoval bez problémů)

Pan O. B. narozen v roce 1962 byl trestním příkazem Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 3. května 2005 odsouzen k 400 hodinám trestu OPP za trestný čin úvěrového podvodu (podle § 250 odst. 1, odst. 3 trestního zákona). Zároveň bylo panu O. B. uloženo, aby po dobu výkonu trestu OPP podle svých sil nahradil škodu, kterou svým trestným činem způsobil (podle § 45a odst. 1 trestního zákona). Trestní příkaz

nabyl právní moci 19. 8. 2005. Jednalo se o klienta, který neměl dle opisu žádný záznam v rejstříku trestů.

Jednalo se o trestný čin podvodu, kdy pan O. B., ač si byl vědom své nepříznivé finanční situace, uzavřel smlouvu o úvěru na úhradu kupní ceny vozidla ve výši 79 900 Kč. Přitom do matričního listu uvedl nepravdivé údaje o svém zaměstnání a čistém měsíčním příjmu. Po převzetí vozidla nepravdělně uhradil pouze devět splátek v celkové výši 30 254 Kč. Další splátky již nehradil a dané společnosti tak způsobil škodu ve výši 79 900 Kč. Pan O. B. je povinen zaplatit poškozené společnosti částku ve výši 66 790 Kč.

23. 9. 2005 byl klient pozván k projednání podmínek výkonu trestu OPP na 17. 10. 2005.

17. 10. 2005 se klient dostavil k projednání podmínek ohledně jeho výkonu trestu OPP. Byl poučen o trestu OPP. Dále odsouzený sdělil, že se v nejbližší době bude stěhovat do Mostu. Pracovník PMS se s odsouzeným domluvil, že až doloží přesnou adresu svého nového bydliště, bude jeho spis postoupen příslušnému Okresnímu soudu v Mostě.

3. 1. 2006 klient sdělil, že mu stěhování nevyšlo a že i nadále bude bydlet v Českých Budějovicích. Dále se s pracovníkem PMS předběžně domluvil na místě výkonu trestu OPP.

5. 1. 2006 na základě Usnesení bude odsouzený uložený trest OPP vykonávat ve prospěch Obecního úřadu Dobrá Voda formou pomocných a úklidových prací.

18. 4. 2006 podle telefonického sdělení OÚ Dobrá Voda do 12. 4. 2006 klient odpracoval 60 hodin z celkového počtu 400 hodin trestu OPP.

21. 6. 2006 na základě telefonického rozhovoru s pracovníkem OÚ Dobrá Voda klient k tomuto datu odpracoval 213 hodin.

12. 9. 2006 odsouzený O. B. podle vypracovaného vyhodnocení OÚ Dobrá Voda odpracoval k 11. 8. 2006 v plném rozsahu trest OPP.

Závěr:

Z této kazuistiky vyplývá, že s klientem O. B., který by se dle opisu z rejstříku trestů mohl nazvat prvopachatelem, byla již od počátku velmi dobrá spolupráce. Dostavoval se ve stanovených dnech a čase ke konzultacím a svůj trest OPP odpracoval bez jakýchkoliv problémů za stanovených podmínek a ve stanoveném čase.

4. 7 Kazuistika č. 7 (odpracoval bez problémů)

Pan M. M. narozen v roce 1983 byl rozsudkem Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 2. června 2005 odsouzen k 350 hodinám trestu OPP za *trestný čin poškozování cizí věci* (podle § 257b odst. 1 trestního zákona ve formě spolupachatelství podle § 9 odst. 2 trestního zákona). Dále je pan M. M (podle § 228 odst. 1 trestního řádu) povinen zaplatit poškozenému- Českým drahám částku ve výši 3 266 Kč.. M. M. se proti rozhodnutí Okresního soudu odvolal. Krajský soud v Českých Budějovicích dne 20. 7. 2005 odvolání proti rozhodnutí Okresního soudu zamítl. Rozsudek nabyl právní moci 20. 7. 2005. Jednalo se o klienta, který neměl dle opisu žádný záznam v rejstříku trestů.

Jednalo se o poškození železničního vagónu, na který nastříkal červenou barvou nápis DOBO. Jeho spolupachatel pak nápis RISK. Způsobili tak škodu Českým drahám ve výši 5 623 Kč.

20. 9. 2005 byl pan M. M. pozván k projednání podmínek výkonu trestu OPP na 3. 10. 2005.

3. 10. 2005 klient se osobně dostavil k projednání podmínek výkonu trestu OPP. Byl poučen o trestu OPP. Předběžně se s pracovníkem PMS domluvil na místě výkonu trestu s tím, že svůj trest by odpracoval ve prospěch Městské Charity v Českých Budějovicích ve středisku CDS Domino (organizace se zabývá podporou, rozvíjením a udržováním samostatnosti lidí s duševním onemocněním) při pomocných pracích s klienty. Odsouzený v rámci konzultace doložil doklad o zaplacení vzniklé škody.

7. 10. 2005 na základě Usnesení Okresního soudu v Č. Budějovicích bude klient vykonávat svůj trest OPP ve prospěch Městské Charity v Českých Budějovicích formou pomocných a prací (klient se zapojil do Projektu Tolerance 2005 + CDS Domino).

24. 3. 2005 podle vypracovaného vyhodnocení trestu OPP od Městské Charity klient M. M. odpracoval k datu 28. 2. 2006 v plném rozsahu trest OPP. Dle přiloženého hodnocení jsou s přístupem odsouzeného k trestu OPP maximálně spokojeni a odsouzený i nadále dochází do střediska jako dobrovolný pracovník.

Závěr:

I v tomto případě klient, který by se dle opisu z rejstříku trestů mohl nazvat prvopachatelem, bez jakýchkoliv problémů dodržel veškeré podmínky, které mu byly uloženy při výkonu trestu OPP. Svůj trest odpracoval v plném rozsahu a ve stanoveném čase. S organizací i nadále spolupracoval jako dobrovolný pracovník.

4. 8 *Kazuistika č. 8* (odpracoval bez problémů)

Pan P. M. narozen v roce 1972 byl rozsudkem Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 30. března 2005 odsouzen k 250 hodinám trestu OPP za *trestný čin zanedbávání povinné výživy* (podle § 213 odst. 2 trestního zákona). Zároveň mu soud uložil, aby po dobu výkonu trestu OPP řádně plnil svoji vyživovací povinnost a podle svých možností splatil dlužné výživné. Rozsudek nabyl právní mocí 30. 3. 2005. Jednalo se o klienta, který neměl dle opisu žádný záznam v rejstříku trestů.

Pan P. M. se úmyslně vyhýbal plnění své zákonné povinnosti vyživovat jiného. V období od 1. 7. 2003- 11. 6. 2004 řádně nepřispíval na výživu svého nezletilého syna ve výši 1 500 Kč. měsíčně. Jeho dluh tak činil na běžném výživném 11 000 Kč, přičemž v uvedeném období nikde pravidelně nepracoval, střídal zaměstnání a neměl opravdový zájem, aby si zajistil zaměstnání a tak i pravidelný příjem.

3. 5. 2005 byl pan P. M. pozván k projednání podmínek výkonu trestu OPP na 28. 5. 2005.

28. 5. 2005 klient se dostavil osobně do střediska PMS. Zde sdělil, že se již předběžně domluvil se starostou Obecního úřadu Kamenná, který by měl o práci pana P. M. zájem. Trest OPP by vykonával formou pomocných a úklidových prací. Klient byl poučen o trestu OPP. Pracovník následně telefonicky kontaktoval starostu Obecního úřadu Kamenná a ten potvrdil, že by měl zájem o práci pana P. M.

2. 6. 2005 na základě Usnesení Okresního soudu v Č. Budějovicích bude odsouzený uložený trest OPP vykonávat ve prospěch Obecního úřadu Kamenná formou pomocných a úklidových prací.

11. 10. 2005 podle telefonického sdělení zaměstnance Obecního úřadu Kamenná klient svůj trest plní a k tomuto datu odpracoval 80 hodin z trestu OPP z celkového počtu 250 hodin.

13. 2. 2006 dle telefonického sdělení z Obecního úřadu Kamenná klient odpracoval svůj trest OPP v plném rozsahu.

Závěr:

Jak vyplývá z této kazuistiky, klient, který by se dle popisu z rejstříku trestů mohl nazvat prvopachatelem, svůj trest OPP odpracoval ve stanovené výši 250 hodin bez problémů za soudem stanovených podmínek.

4. 9 Kazuistika č. 9 (odpracoval bez problémů)

Pan P. K. narozen v roce 1972 byl rozsudkem Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 28. prosince 2004 odsouzen k 350 hodinám trestu OPP za trestný čin podílnictví (podle § 251 odst. 1, písm. a) trestního zákona). Rozsudek nabyl právní moci 9. 1. 2005. Jednalo se o klienta, který měl dle popisu záznam v rejstříku trestů.

Pan P. K. v průběhu měsíce června 1999 vykoupil od dalších obviněných jízdní kola, ačkoliv věděl, že pocházejí z vloupání do sklepních buněk. Prodejem těchto jízdních kol získával prostředky pro sebe. Převedel tedy na sebe věc, která byla získána trestným činem spáchaným jinou osobou. Poškozeným tak vznikla celková škoda ve výši 21 050 Kč.

16. 2. 2005 byl pan P. K. pozván k projednání podmínek výkonu trestu OPP na 28. 2. 2005.

21. 2. 2005 se do střediska PMS dostavila matka P. K. Ta probačnímu pracovníkovi sdělila, že se její syn nemůže dostavit, jelikož je ve vazbě od 10. 2. 2005. Vazba dle slov matky bude trvat nejméně tři měsíce.

27. 9. 2005 klient se osobně dostavil do střediska PMS. Předběžně se s pracovníkem PMS domluvil na místě výkonu trestu OPP. Svůj trest by tak odpracoval ve prospěch Veřejných služeb v Českých Budějovicích formou pomocných a úklidových prací. Klient byl poučen o trestu OPP.

24. 11. 2005 byl zaslán dotaz ohledně výkonu trestu OPP klienta P. K. Zároveň obsahoval sdělení, že odsouzený byl dne 19. 8. 2005 propuštěn z vazby z Věznice Pankrác.

13. 12. 2005 na základě Usnesení Okresního soudu v Českých Budějovicích bude odsouzený P. K. svůj trest OPP vykonávat ve prospěch Veřejných služeb formou pomocných a úklidových prací.

21. 6. 2006 podle telefonické informace pracovníka Veřejných služeb má pan P. K. odpracováno 150 hodin trestu OPP z celkového počtu 350 hodin.

10. 10. 2006 dle zaslání vyhodnocení z Veřejných služeb odsouzený P. K. odpracoval k 16. 8. 2006 v plném rozsahu trest OPP z celkového počtu 350 hodin.

Závěr:

Klient, který by se dle popisu z rejstříku trestů mohl nazvat recidivistou, po návratu z vazby odpracoval svůj trest OPP ve výši 350 hodin ve stanoveném čase a za stanovených podmínek. Po dobu výkonu trestu se nevyskytly žádné problémy spojené s výkonem trestu.

4.10 Kazuistika č. 10 (trest neodpracoval)

Pan M. B. narozen v roce 1978 by rozsudkem Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 2. září 2003 odsouzen k 150 hodinám úhrnného trestu OPP za trestný čin výtržnictví (podle § 202 odst. 1 trestního zákona formou spolupachatelství podle § 9 odst. 2 trestního zákona) a *trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí* (podle § 171 odst. 1, písm. c) trestního zákona). Zároveň mu byl uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel všeho druhu po dobu tří let. Rozsudek nabyl právní moci 2. 9. 2003. Jednalo se o klienta, který měl dle popisu záznam v rejstříku trestů

Pan M. B. společně s dalšími dvěma pachateli 20. 12. 2002 v odpoledních hodinách v podnapilém stavu uráželi hosty v restauraci, přestože byli opakovaně napomínáni nájemcem restaurace. Ten je poté vyzval, aby si přesedli do jiné části restaurace. Jeden ze spolupachatelů udeřil nájemce zezadu pěstí do hlavy. M. B. společně s druhým pachatelem k němu přistoupili, uráželi jej a strkali do něj. Restauraci nakonec opustili, přitom však dále způsobili škodu v celkové výši 4. 200 Kč. M. B. se tak dopustil společným jednáním na veřejně přístupném místě výtržnosti.

Dále jmenovaný 15. 8. 2002 řídil osobní automobil i přesto, že mu to bylo trestním příkazem samosoudkyně Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 27. 11. 2000

zakázáno (zákaz řízení motorových vozidel všech druhů po dobu dvou let). Mařil tak výkon rozhodnutí soudu tím, že vykonával činnost, která mu byla zakázána.

28. 4., 2. 5. 2004 byl klient pozván (doporučeně) k projednání podmínek výkonu trestu OPP. Ani na jednu z těchto pozvánek nezareagoval.

3. 5. 2004 klient se k projednání podmínek do střediska PMS nedostavil. Dle poštovní doručovatelky se pozvánka vrátila z důvodu, že se odsouzený odstěhoval bez udání adresy. PMS jeho stávající adresu nezná. V souvislosti s touto skutečností nelze výkon trestu OPP nařídit. O této skutečnosti podal pracovník PMS zprávu Okresnímu soudu v Českých Budějovicích.

16. 3 2005 byl PMS zaslán dotaz (ze dne 28. 2. 2005), zda odsouzenému M. B. již byl nařízen výkon trestu OPP. Zároveň byla v této žádosti napsána poslední známá adresa odsouzeného M. B. PMS tedy opětovně na základě této nové informace pozvala pana M. B. k projednání podmínek trestu OPP na 4. 5.2005.

4. 5. 2005 se klient dostavil k osobní konzultaci. Byl poučen o trestu OPP. Předběžně se s pracovníkem PMS domluvil, že svůj trest vykoná ve prospěch Veřejných služeb v Českých Budějovicích.

16. 6. 2005 na základě vydaného Usnesení Okresního soudu v Č. Budějovicích bude odsouzený M. B. trest OPP vykonávat ve prospěch Veřejných služeb formou pomocných a úklidových prací.

23. 9. 2005 na základě telefonického rozhovoru se zaměstnancem Veřejných služeb bylo pracovníkovi PMS sděleno, že doposud odsouzený M. B. k výkonu trestu OPP nenastoupil a ani organizaci Veřejné služby nijak nekontaktoval.

30. 9. 2005 byla odsouzenému M. B. zaslána poslední výzva k nástupu trestu OPP. Na jejím základě byl odsouzený upozorněn na skutečnost, že nenastoupil trest OPP a ať tak neprodleně učiní. Dále byl informován, že do 14 dnů bude tato skutečnost ověřena a v případě, že i nadále nebude trest řádně vykonávat, pracovník PMS podá soudu návrh na přeměnu trestu OPP na trest nepodmíněný. Odsouzený se i po následujících výzvách k trestu OPP ve výši 150 hodin nedostavil, proto pracovník PMS podal návrh na přeměnu trestu OPP ve výši 150 hodin na trest nepodmíněný.

28. 2. 2006 na základě Usnesení ze dne 29. 8. 2006 rozhodl Okresní soud v Českých Budějovicích takto: odsouzenému M. B. přeměnil nevykonaný trest OPP ve výměře 150 hodin na trest odnětí svobody v trvání 75 dní. Odsouzený byl zařazen pro výkon trestu do věznice s dozorem.

Závěr:

Pracovník PMS se opakovaně pokoušel klienta M. B., který by se dle opisu z rejstříku trestů mohl nazvat recidivistou, pozvat k projednání podmínek výkonu trestu OPP. Na základě sdělení poštovní doručovatelky se pozvánky vracely z důvodu, že se pan M. B. odstěhoval a nezanechal svou novou adresu. Tu pak pracovník PMS zjistil až ze žádosti (týkala se dotazu, zda již byl panu M. B. nařízen výkon trestu OPP) zasláné středisku PMS. Na zaslánou pozvánku již zareagoval a dostavil se osobně na středisko PMS k projednání podmínek výkonu trestu OPP. Na základě Usnesení Okresního soudu v Českých Budějovicích měl svůj trest OPP odpracovat ve prospěch Veřejných služeb v Českých Budějovicích. Tam však nikdy nenastoupil a ani tuto organizaci nijak nekontaktoval. Odsouzenému byla zaslána poslední výzva k nástupu trestu OPP, na tu také nezareagoval. Proto na základě Usnesení ze dne 29. 8. 2006 mu byl jeho trest OPP ve výši 150 hodin přeměněn na trest odnětí svobody na 75 dní. Klient M. B. neodpracoval svůj trest OPP, nedodržel soudem stanovené podmínky ani dobu, do které měl být trest odpracován (do 16. 6. 2006).

4. 11 Kazuistika č. 11 (trest neodpracoval)

Pan K. D. narozen v roce 1981 byl rozsudkem Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 26. 5. 2003 odsouzen k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 2 let (podle § 187 odst. 1 trestního zákona, za užití § 35 odst. 2 trestního zákona) *za trestný čin nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů* (podle § 187 odst. 1 trestního zákona), výkon uloženého trestu odnětí svobody se podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání 3 let (podle § 58 odst. 1 a § 60 a odst. 2 trestního zákona). Dále byl nad obžalovaným stanoven dohled (podle § 60a odst. 1 trestního zákona) a byl mu uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel všeho druhu po dobu 3 let (podle § 49 odst. 1 a § 50 odst. 1 trestního zákona). Současně byl zrušen výrok o trestu z trestního příkazu Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 28. 11. 2001. Rozsudek nabyl právní moci 24. 6. 2003. Jednalo se o klienta, který měl dle opisu záznam v rejstříku trestů

Pan K. D. neoprávněně v období od května do srpna roku 2001 nabídl a prodal psychotropní látku.

Dále soud uložil samostatný trest za *trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí* (podle § 171 odst. 1 trestního zákona). Za tento trestný čin s ohledem na uložený souhrnný trest a povahu spáchané trestné činnosti uložil trest OPP ve výši 300 hodin.

Pan K. D. dne 19. 1. 2003 řídil motorové vozidlo i přesto, že trestním příkazem Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 28. 11. 2001 mu bylo toto zakázáno na dobu 3 let.

1. 12. 2004 na základě Usnesení Okresního soudu v Českých Budějovicích bude odsouzený trest OPP ve výši 300 hodin vykonávat ve prospěch Veřejných služeb v Českých Budějovicích formou pomocných a úklidových prací.

16. 2. 2004 odsouzený se osobně dostavil do střediska PMS k projednání podmínek výkonu trestu OPP. Dle telefonického sdělení z Veřejných služeb může svůj trest zahájit od března 2004. Byl poučen o trestu OPP.

5. 11. 2004 pracovníku PMS byla podána informace z Veřejných služeb, že odsouzený K. D. neodpracoval k tomuto dni ani hodinu ze svého trestu OPP.

18. 11. 2004 klientu K. D. byla zaslána poslední výzva k nástupu trestu OPP. Zároveň byl informován, že tato skutečnost bude do 14 dnů ověřena a v případě, že svůj trest řádně nenastoupí, podá pracovník PMS soudu návrh na přeměnu trestu OPP na trest nepodmíněný.

1. 12. 2004 pracovník Veřejných služeb kontaktoval středisko PMS s tím, že již nemají zájem o práci odsouzeného, protože k nynějšímu datu odsouzený neodpracoval ani hodinu ze svého trestu OPP, neplní tak dobře své pracovní povinnosti. Téhož dne se odsouzený dostavil k osobní konzultaci do střediska PMS. Zde oznámil, že si je vědom všech důsledků nevykonávání trestu OPP a svůj trest chce odpracovat ve prospěch Obecního úřadu Dobrá Voda.

6. 12. 2004 na základě Opatření k původnímu usnesení bylo odsouzenému změněno místo výkonu trestu OPP, svůj trest ve výši 300 hodin tak vykoná ve prospěch Obecního úřadu Dobrá Voda.

3. 2. 2005 na základě písemného sdělení Obecního úřadu Dobrá Voda bylo středisko PMS informováno, že ke dni 31. 1. 2005 odsouzený odpracoval 124 hodin z celkového počtu 300 hodin.

7. 6. 2005 dle telefonického sdělení zaměstnance Obecního úřadu Dobrá Voda odsouzený odpracoval 124 hodin z celkového počtu 300 hodin. Od měsíce února, tedy svůj trest neodpracovával a ani Obecní úřad Dobrá Voda nebo středisko PMS nijak nekontaktoval, aby sdělil důvod, proč tak nečiní.

7. 6. 2005 byl Okresnímu soudu v Českých Budějovicích zaslán návrh PMS na přeměnu trestu OPP (jeho zbytku) ve výši 168 hodin uloženého odsouzenému rozsudkem Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 26. 5. 2003 na trest odnětí svobody.

Klient K. D. byl dále rozsudkem Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 11. 2. 2004 odsouzen ke 100 hodinám trestu OPP za *trestný čin porušování domovní svobody* (podle § 238 odst. 1, odst. 3 trestního zákona). Rozsudek nabyt právní moci dne 31. 3. 2004.

K. D. společně s dalšími dvěma pachateli neoprávněně vnikli do bytu pana F. Ž.. Důvodem spáchání trestného činu mělo být odcizení osobního vozidla jednoho z pachatelů panem F. Ž.. Při spáchaném činu užili násilí.

11. 6. 2004 přišel pan K. D. k osobní konzultaci, zde sdělil, že má v současné době stálé zaměstnání a svůj trest chce odpracovat ve prospěch Obecního úřadu Dobrá Voda.

Na základě Usnesení Okresního soudu v Č. Budějovicích ze dne 24. 3. 2005 bude odsouzený K. D. svůj trest OPP ve výši 100 hodin vykonávat ve prospěch Obecního úřadu Dobrá Voda formou pomocných a úklidových prací.

21. 6. 2005 bylo středisko PMS vyrozuměno o konání veřejném zasedání a bylo požádáno, aby Okresnímu soudu v Českých Budějovicích sdělilo aktuální výši odpracovaných hodin z trestu OPP.

27. 7. 2005 pracovník PMS soudu sdělil, že odsouzený K. D. neodpracoval ani hodinu trestu OPP z celkového počtu 100. Dále informoval soud, že odsouzený je ve středisku PMS veden v evidenci pro další trestnou činnost. Dostavuje se do střediska k probačnímu dohledu (nepravdělně), během kterého byl opakovaně upozorněn na blížící se konec roční lhůty k odpracování trestu OPP. Odsouzený na toto upozornění nereagoval.

29. 6. 2005 odsouzený zaslal dopisem odůvodnění, proč tresty OPP nevykonává. V současné době se nachází ve vězení, trest odnětí svobody má trvat maximálně 6 měsíců. Po té chce ihned začít plnit tresty OPP uložené mu soudem.

12. 7. 2005 podle písemného sdělení Obecního úřadu Dobrá Voda odsouzený neodpracoval ani hodinu trestu OPP ve výši 100 hodin.

24. 8. 2005 Okresní soud v Českých Budějovicích ve veřejném zasedání ve věci odsouzeného K. D. pro trestný čin nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a maření výkonu úředního rozhodnutí na základě návrhu PMS ČR, střediska v Českých Budějovicích rozhodl o přeměně zbytku trestu OPP ve výši 168 hodin na trest odnětí svobody ve výši 84 dnů. Dále se odsouzený ve zkušební době podmíněného odsouzení neosvědčil a vykoná tak trest odnětí svobody v trvání 2 let ve věznici s dozorem.

23. 10. 2006 Okresní soud v Českých Budějovicích ve veřejném zasedání v trestné věci odsouzeného K. D. pro trestný čin porušování domovní svobody rozhodl o přeměně trestu OPP ve výši 100 hodin na trest odnětí svobody v trvání 50 dnů ve věznici s dozorem.

Závěr:

Pan K. D., který by se dle opisu z rejstříku trestů mohl nazvat recidivistou, neodpracoval ani jeden trest OPP. První z trestů OPP ve výši 300 hodin, který mu byl nařízen rozsudkem Okresního soudu v Č. Budějovicích, měl na základě Usnesení odpracovat ve prospěch Veřejných služeb v Č. Budějovicích. Tam však nikdy nenastoupil. Veřejné služby tak o další spolupráci s tímto klientem neměly zájem. Odsouzený pak měl na základě Opatření k původnímu usnesení svůj trest odpracovat ve prospěch Obecního úřadu Dobrá Voda. Zde odpracoval pouze 124 hodin. Proto pracovník PMS podal návrh na přeměnu zbytku trestu v trest nepodmíněný. Zbytek

trestu OPP ve výši 168 hodin byl tak přeměněn na 84 dní trestu odnětí svobody. Druhý trest OPP ve výši 100 hodin měl rovněž na základě Usnesení Okresního soudu v Č. Budějovicích odpracovat ve prospěch Obecního úřadu Dobrá Voda. Z tohoto trestu neodpracoval ani hodinu. Proto pracovník PMS podal návrh na přeměnu trestu OPP v trest nepodmíněný. Trest OPP ve výši 100 hodin byl přeměněn na 50 dnů trestu odnětí svobody.

4. 12 Kazuistika č. 12 (trest neodpracoval)

Pan J. R. narozen v roce 1983 byl trestním příkazem Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 4. 3. 2004 odsouzen k 250 hodinám trestu OPP za trestný čin neplnění odvodní povinnosti (podle § 267 odst. 1 trestního zákona). Trestní příkaz nabyl právní moci dne 26. 3. 2004. Jednalo se o klienta, který měl dle opisu záznam v rejstříku trestů.

Pan J. R. se dne 17. 9. 2003 nedostavil bez řádné omluvy k odvodnímu řízení na Územní vojenskou správu, ačkoliv dne 6. 9. 2003 převzal předvolání.

5. 10. 2004 se odsouzený dostavil do střediska PMS k osobní konzultaci. Zde pracovníkovi PMS sdělil, že nemůže svůj trest OPP nastoupit, jelikož se stará o svého otce. Pracovník jej poučil o tom, že si může podat žádost k Okresnímu soudu v Českých Budějovicích o odložení. Zároveň jej informoval o skutečnosti, že se blíží konec roční lhůty pro vykonání trestu OPP, která uplyne 26. 4. 2005. Odsouzený zde i objasnil důvod, proč se nedostavil do střediska PMS dříve. Ke konzultaci přichází až nyní, jelikož se nacházel ve výkonu trestu odnětí svobody.

24. 2. 2005 pracovník PMS telefonicky kontaktoval klienta J. R.. Předběžně se s ním domluvil, že svůj trest bude vykonávat ve prospěch Veřejných služeb v Českých Budějovicích.

3. 3. 2005 na základě Usnesení Okresního soudu v Českých Budějovicích bude odsouzený svůj trest OPP vykonávat ve prospěch organizace Veřejné služby v Českých Budějovicích formou pomocných a úklidových prací. Klient se zároveň dostavil k osobní konzultaci. Pracovníkovi PMS sdělil, že je v současné době evidován na Úřadě práce v Českých Budějovicích a převzal od něj telefonický kontakt na pracovníka Veřejných služeb. Byl poučen o trestu OPP.

9. 5. 2005 dle telefonického sdělení z Veřejných služeb do současné doby odsouzený nenastoupil svůj trest OPP a ani nijak Veřejné služby nekontaktoval.

9. 9. 2005 se pracovník PMS telefonicky dotazoval ve Veřejných službách, zda již odsouzený svůj trest odpracovává. Pověřeným zaměstnancem mu sdělila, že odsouzený J. R. svůj trest OPP vůbec nenastoupil.

10. 10. 2005 pracovník PMS opětovně telefonicky kontaktoval zaměstnance Veřejných služeb, zda je již odsouzený kontaktoval nebo zda svůj trest již odpracovává. Bylo mu sděleno, že odsouzený svůj trest OPP nenastoupil a ani nijak Veřejné služby nekontaktoval.

17. 10. 2005 byla odsouzenému zaslána poslední výzva k nástupu výkonu trestu OPP. Odsouzený byl upozorněn na skutečnost, že nenastoupil trest OPP a at' tak neprodleně učiní. Dále byl informován, že do 14 dnů bude tato skutečnost ověřena a v případě, že i nadále nebude trest řádně vykonávat, pracovník PMS podá soudu návrh na přeměnu trestu OPP na trest nepodmíněný.

8. 11. 2005 pracovník PMS telefonicky ověřoval ve Veřejných službách, zda odsouzený svůj trest OPP nastoupil. Opětovně mu bylo sděleno, že se odsouzený do organizace vůbec nedostavil.

22. 3. 2006 pracovník PMS telefonicky kontaktoval Veřejné služby ohledně nástupu odsouzeného k trestu OPP ve výši 250 hodin. Podle sdělení pracovníka Veřejných služeb odsouzený k trestu OPP vůbec nenastoupil.

22. 3. 2006 pracovník PMS podal k Okresnímu soudu v Českých Budějovicích návrh na přeměnu trestu obecně prospěšných prací ve výši 250 hodin na trest odnětí svobody.

13. 7 2006 Okresní soud v Českých Budějovicích ve veřejném zasedání v trestné věci odsouzeného J. R. pro trestný čin neplnění odvodní povinnosti rozhodl o přeměně trestu OPP ve výši 250 hodin na trest odnětí svobody v délce 125 dnů ve věznicí s dozorem. Odsouzený si proti tomuto usnesení podal stížnost.

17. 8. 2006 Krajský soud v Českých Budějovicích v neveřejném zasedání jeho stížnost zamítl.

Závěr:

Odsouzený J. R., který by se dle opisu z rejstříku trestů mohl nazvat recidivistou, svůj trest OPP neodpracoval. Pracovník PMS osobně i písemně odsouzeného vyzýval, aby svůj trest OPP odpracoval. Ten však nereagoval. Na počátku spolupráce s PMS uvedl, že svůj trest OPP nemůže odpracovat, jelikož se musí starat o svého otce. Okresnímu soudu v Českých Budějovicích však žádost o odložení nepodal. Odsouzený se tedy bez vážných důvodů výkonu trestu OPP vyhýbal. Jeho trest OPP ve výši 250 hodin mu byl přeměněn na trest odnětí svobody v délce 125 dnů.

4. 13 Kazuistika č. 13 (trest neodpracoval)

Pan J. G. narozen v roce 1985 byl trestním příkazem Okresního soudu ze dne 27. 2. 2004 odsouzen k 200 hodinám trestu OPP za trestný čin krádeže (podle § 247 odst. 1, písm. a) trestního zákona). Trestní příkaz nabyl právní moci dne 1. 4. 2004. Jednalo se o klienta, který měl dle opisu záznam v rejstříku trestů.

Pan J. G. dne 18. 2. 2004 v šatně Integrované střední školy odcizil ze skříňky zimní bundu, mobilní telefon, finanční hotovost. Způsobil tak celkovou škodu ve výši 7 230 Kč.

28. 4. 2004 byla panu J. G. zaslána pozvánka k projednání podmínek výkonu trestu OPP na 31. 5. 2004.

31. 5. 2004 se odsouzený dostavil k osobní konzultaci. Navrhl, že by svůj trest OPP odpracoval ve prospěch Městského úřadu Zliv. Sám bude úřad kontaktovat a o výsledku pak následně vyrozumí pracovníka PMS. Byl poučen o trestu OPP. Odsouzený již pak středisko PMS nekontaktoval.

24. 9. 2004 byl odsouzený pozván k projednání podmínek výkonu trestu OPP na 4. 10. 2004. (nepřišel)

2. 12. 2004 byl odsouzený pozván k projednání podmínek výkonu trestu OPP na 10. 12. 2004. (nepřišel)

17. 12. 2004 se osobně dostavil do střediska PMS. Zde pracovníkovi sdělil své stávající bydliště, zaměstnání. Zároveň pracovníka informoval, že výkon trestu projednal s Městským úřadem Zliv. Pracovník PMS pak telefonicky kontaktoval starostu Městského úřadu Zliv, ten však o nástupu klienta J. G. nic nevěděl.

4. 1. 2005 na základě Usnesení Okresního soudu v Českých Budějovicích bude odsouzený svůj trest OPP ve výši 200 hodin vykonávat ve prospěch organizace ZOO Hluboká nad Vltavou formou pomocných a úklidových prací.

1. 6. 2005 na základě telefonického sdělení ze ZOO Hluboká nad Vltavou odsouzený k tomuto datu neodpracoval ani hodinu ze svého trestu OPP.

14. 6. 2005 bylo zasláno vyhodnocení ze ZOO Hluboká nad Vltavou, podle kterého odsouzený k trestu OPP vůbec nenastoupil a organizaci ani nijak nekontaktoval.

7. 9. 2005 se pracovník PMS dotazoval v organizaci ZOO Hluboká nad Vltavou, zda klient svůj trest OPP nastoupil. Bylo mu sděleno, že odsouzený se nedostavil a trest nevykonává.

7. 9. 2005 byla odsouzenému zaslána poslední výzva k nástupu výkonu trestu OPP. Odsouzený byl upozorněn na skutečnost, že nenastoupil trest OPP a ať tak neprodleně učiní. Dále byl informován, že do 14 dnů bude tato skutečnost ověřena a v případě, že i nadále nebude trest řádně vykonávat, pracovník PMS podá soudu návrh na přeměnu trestu OPP na trest nepodmíněný.

26. 9. 2005 pracovník PMS telefonicky kontaktoval ZOO Hluboká nad Vltavou, zda odsouzený nastoupil k trestu OPP a ten vykonává. Bylo mu sděleno, že doposud nenastoupil a svůj trest nevykonává.

3. 10. 2005 byla odsouzenému opětovně zaslána poslední výzva k nástupu trestu OPP.

29. 11. 2005 podle telefonického sdělení z organizace ZOO Hluboká nad Vltavou odsouzený nenastoupil k trestu OPP.

30. 1. 2006 pracovník PMS opětovně kontaktoval ZOO Hluboká nad Vltavou, odsouzený k tomuto datu nenastoupil a nezačal vykonávat trest OPP ve výši 200 hodin.

20. 2. 2006 byl pracovníkem PMS zaslán návrh na přeměnu trestu OPP ve výši 200 hodin na trest odnětí svobody.

5. 9. 2006 Okresní soud v Českých Budějovicích ve veřejném zasedání v trestné věci odsouzeného J. G. pro trestný krádeže rozhodl o přeměně trestu OPP ve výši 200 hodin na trest odnětí svobody v délce 100 dnů ve věznici s dozorem.

Závěr:

Odsouzený J. G., který by se dle opisu z rejstříku trestů mohl nazvat recidivistou, svůj trest OPP ve výši 200 hodin neodpracoval. K nástupu trestu OPP nenastoupil přes opakované osobní a písemné výzvy pracovníka PMS (telefonický kontakt na sebe nezanechal). Odsouzený sám navrhl, že svůj trest vykoná ve prospěch Městského úřadu Zliv, podle jeho slov kontaktoval starostu a s ním odpracování svého trestu domluvil. Pracovník PMS tuto skutečnost následně ověřil, starosta MÚ Zliv však o ničem nevěděl. Na základě Usnesení Okresního soudu v Českých Budějovicích měl svůj trest OPP odpracovat ve prospěch ZOO Hluboká nad Vltavou, tam však nenastoupil a organizaci ani nijak nekontaktoval. Proto byl pracovníkem PMS zaslán návrh na přeměnu trestu OPP v trest nepodmíněný. Okresní soud v Českých Budějovicích pak trest OPP ve výši 200 hodin přeměnil na trest odnětí svobody v délce 100 dnů.

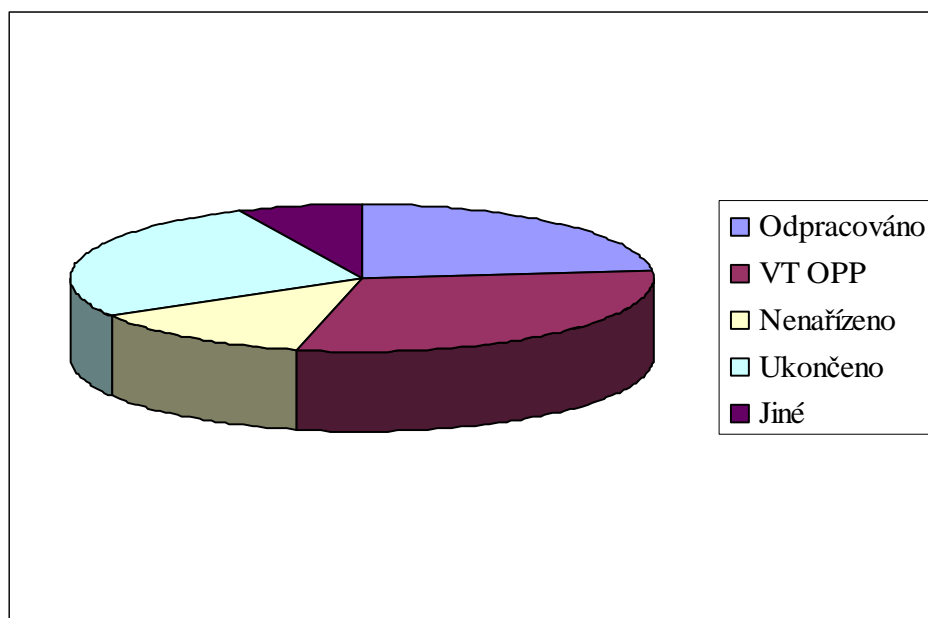
4. 14 Statistika VT OPP za rok 2005 na středisku PMS v Českých Budějovicích

Výzkum byl proveden ze statistických dat Probační a mediační služby na středisku v Českých Budějovicích. V roce 2005 zde bylo evidováno celkem 500 nových případů. Z toho bylo 215 klientů, kterým byl uložen trest obecně prospěšných prací.

Tabulka č. 1 Počet všech klientů odsouzených k trestu OPP za rok 2005

Klientů celkem	Odpracováno	VT OPP	Nenařizeno	Ukončeno	Jiné
215	51	64	28	57	15

Graf č. 1

Zdroj: vlastní výzkum

Poznámka:

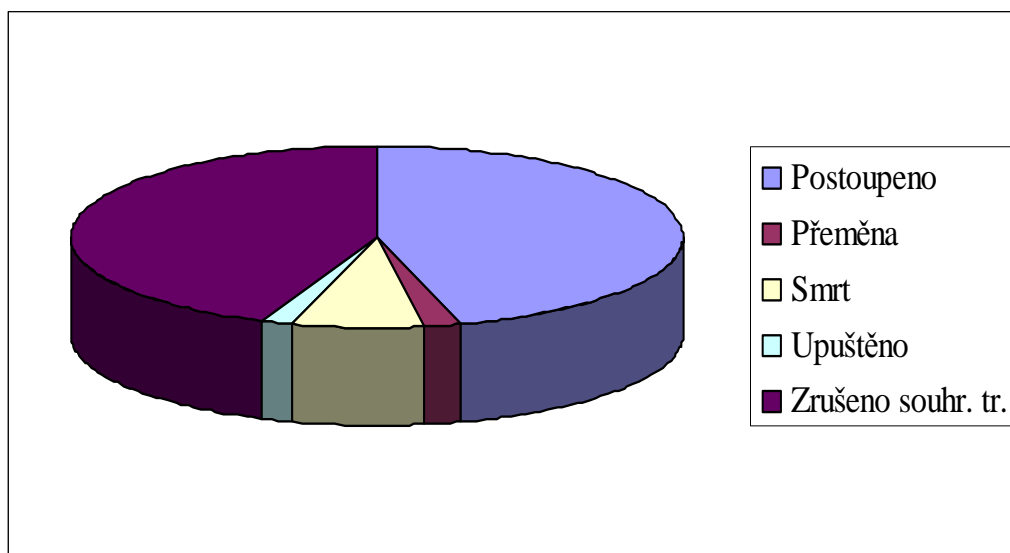
- Odpracováno- počet klientů, který svůj trest obecně prospěšných prací odpracovali
- VT OPP- klienti, kteří svůj trest v současné době odpracovávají
- Nenařízeno- klienti, kterým nebyl trest OPP nařízen Okresním soudem v Českých Budějovicích formou usnesení ve prospěch konkrétní organizace.
- Ukončeno- počet klientů, kterým byl trest obecně prospěšných prací přeměněn na trest odnětí svobody, postoupen jinému středisku Probační a mediační služby, upuštěn ze zdravotních důvodů, zrušen souhrnným trestem nebo klient zemřel
- Jiné- počet klientů, kteří si ze zdravotních důvodů požádali o upuštění od trestu obecně prospěšných prací a počet návrhů na přeměnu nevykonaných hodin trestu obecně prospěšných prací

Tabulka č. 2 Počet klientů evidovaných jako ukončení

Postoupeno	Přeměna	Smrt	Upuštěno	Zrušeno souhrnným trestem
26	1	4	1	25

Graf č. 2

Zdroj: vlastní výzkum

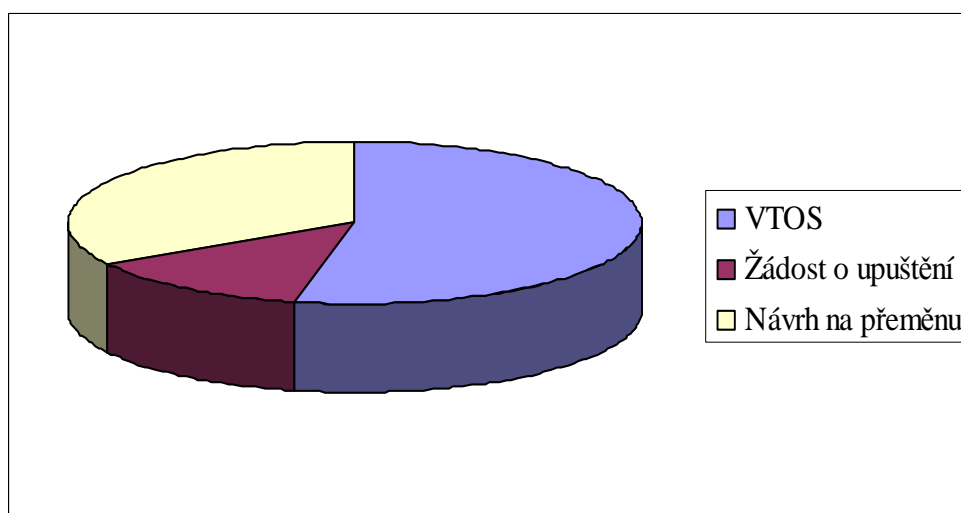
Poznámka:

- Postoupeno- případ byl postoupen na jiné středisko Probační a mediační služby v České Republice
- Přeměna - pravomocná přeměna trestu obecně prospěšných prací na trest odnětí svobody
- Upuštěno- upuštěno od trestu obecně prospěšných prací ze zdravotních důvodů
- Zrušeno souhrnným trestem- trest obecně prospěšných prací byl zrušen souhrnným trestem

Tabulka č. 3 Počet klientů evidovaných jako jiné

VTOS	Žádost o upuštění	Návrh na přeměnu
8	2	5

Graf č. 3

Zdroj: vlastní výzkum

Poznámka:

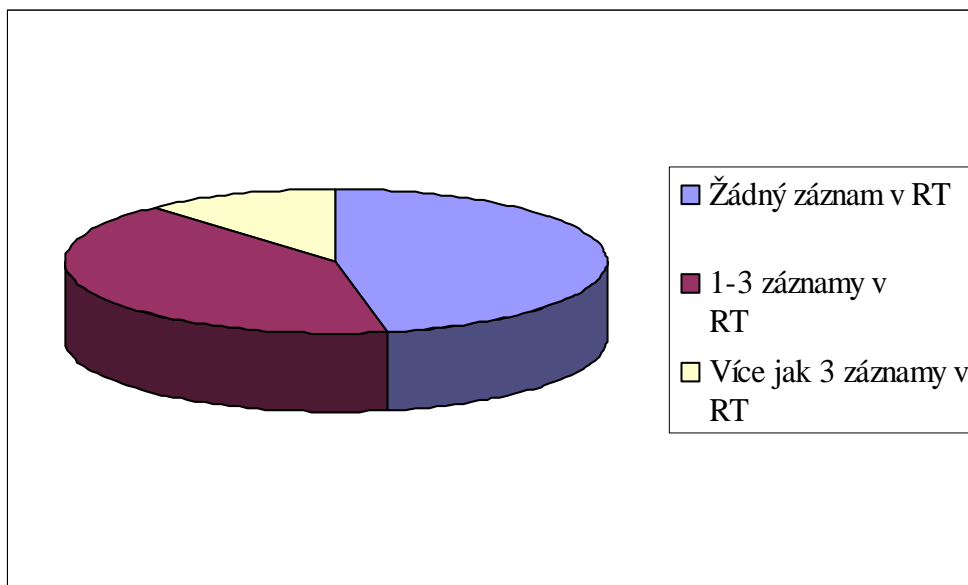
- VTOS- počet klientů, kteří v současné době vykonávají trest odnětí svobody
- Žádost o upuštění- počet klientů, kteří ze zdravotních důvodů požádali o upuštění od výkonu trestu obecně prospěšných prací

- Návrh na přeměnu- počet návrhů na přeměnu nevykonaných hodin trestu obecně prospěšných prací podaných střediskem Probační a mediační služby v Českých Budějovicích

Tabulka č. 4 Počet klientů evidovaných jako odpracováno

Celkem odpracováno	Žádný záznam v RT	1-3 záznamy v RT	Více jak 3 záznamy v RT
51	24	21	6

Graf č.4

Zdroj: vlastní výzkum

Poznámka:

- Žádný záznam v RT- klient nemá žádný záznam v rejstříku trestů
- 1- 3 záznamy v RT- klient má v rejstříku trestů 1- 3 záznamy
- Více jak 3 záznamy v RT- klient má v rejstříku trestů více jak 3 záznamy

5. DISKUSE

První část diskuse bude zaměřena na klienty, kteří mají záznam v rejstříku trestů a na to jakým způsobem probíhal jejich výkon trestu OPP. Zároveň porovnáám svá zjištění s dostupnou literaturou. V druhé části diskuse se zaměřím na klienty, kteří nemají záznam v rejstříku trestů a na jejich průběh výkonu trestu OPP.

Alternativní tresty umožní řadě odsouzených vyhnout se trestu odnětí svobody. Proto při jejich ukládání je potřeba postupovat uvážlivě. Například trest OPP u recidivistů se často mění v nepodmíněné vězení. Vícekrát odsouzení zpravidla totiž přistupují k výkonu prací velmi liknavě a nejsou dostatečně motivováni trest řádně vykonat. Toto zjištění vyplývá z provedeného kvalitativního výzkumu na středisku PMS v Českých Budějovicích. Při provedeném výzkumu jsem zpracovala dokumentaci 13 klientů. Z celkového počtu 13 klientů, 5 klientů svůj trest OPP odpracovalo bez problémů (kazuistika číslo 4, 6, 7, 8, 9), 4 klienti svůj trest OPP odpracovali s problémy (kazuistika číslo 1, 2, 3, 5) a 4 klienti svůj trest OPP neodpracovali a trest OPP jim byl přeměněn na trest nepodmíněný (kazuistika číslo 10, 11, 12, 13).

Klienti, kteří svůj trest OPP odpracovali s problémy (kazuistika číslo 1, 2, 3, 5), měli všichni záznam v rejstříku trestů.

Kazuistika č. 1- klient měl odpracovat svůj trest OPP ve výši 200 hodin ve prospěch Veřejných služeb v Českých Budějovicích. Tam se však dopustil trestného činu krádeže a Veřejné služby již o spolupráci s tímto klientem neměli zájem. V jejich prospěch odpracoval 132 hodin z celkového počtu 200 hodin trestu OPP. Zbytek svého trestu ve výši 68 hodin pak bez problémů odpracoval ve prospěch Městského úřadu Trhové Sviny.

Kazuistika č. 2- odsouzený měl odpracovat svůj trest OPP ve výši 400 hodin ve prospěch Azylového domu v Českých Budějovicích. Tam se však choval agresivně a o další spolupráci neměl odsouzený ani organizace zájem. Ve prospěch Azylového domu odpracoval 234 hodin. Zbytek svého trestu ve výši 166 hodin odpracoval ve prospěch Veřejných služeb.

Kazuistika č. 3- klient odpracoval svůj trest OPP ve výši 250 hodin ve prospěch Veřejných služeb v Č. Budějovicích. I v jeho případě se v průběhu výkonu trestu OPP vyskytli problémy. Z počátku nereagoval na pozvánky k projednání výkonu trestu. Důvodem byl fakt, že neměl doklady a na poště mu tak tyto zásilky nemohly být vydány. Trest nemohl nastoupit i z důvodu, že mu nebyl Okresním soudem v Č. Budějovicích nařízen. Po vydání Usnesení, ale k trestu OPP opět nenastoupil. Jako důvod uvedl problémy s bydlením a v zaměstnání. Určitou dobu se pak nacházel v pracovní neschopnosti a nemohl trest OPP vykonat. Po ukončení pracovní neschopnosti nastoupil a trest ve výši 250 hodin odpracoval.

Kazuistika č. 5- odsouzený měl odpracovat svůj trest OPP ve výši 350 hodin ve prospěch Veřejných služeb v Českých Budějovicích. Tam se, ale po opakovaném telefonickém ověření ze strany pracovníka PMS nikdy nedostavil. Svou nepřítomnost odůvodnil současnou graviditou své přítelkyně a nutností chodit do zaměstnání. Ve prospěch Veřejných služeb neodpracoval ani hodinu. Na základě vydaného Opatření k původnímu usnesení, pak svůj trest OPP v plné výši odpracoval ve prospěch ZŠ Máj.

Klienti, kteří svůj trest OPP neodpracovali a trest OPP jim byl přeměněn na trest nepodmíněný (kazuistika číslo 10, 11, 12, 13) měli všichni záznam v Rejstříku trestů.

Kazuistika č. 10- klient měl svůj trest OPP ve výši 150 hodin odpracovat ve prospěch Veřejných služeb v Českých Budějovicích. Opakovaně se nedostavil k projednání podmínek výkonu trestu OPP. Dle sdělení poštovní doručovatelky se odstěhoval bez udání nové adresy. Po zjištění nové adresy byl odsouzený opětovně pozván k projednání podmínek. Do střediska PMS se dostavil a byly s ním projednány podmínky související s výkonem trestu OPP. K výkonu trestu OPP se do Veřejných služeb nikdy nedostavil, nereagoval ani na opakované poslední výzvy ze střediska PMS k nástupu trestu OPP. Jeho trest OPP mu byl přeměněn na trest odnětí svobody na 75 dní.

Kazuistika č. 11- odsouzený měl svůj trest OPP ve výši 300 hodin odpracovat ve prospěch Veřejných služeb v Českých Budějovicích. Na základě pozvání se dostavil do střediska PMS a byly s ním projednány podmínky výkonu trestu OPP. Do organizace se nikdy nedostavil a o jeho práci již Veřejné služby neměly zájem. Do střediska PMS se

dostavil po poslední výzvě a sdělil, že svůj trest odpracuje ve prospěch Obecního úřadu Dobrá Voda. Zde odpracoval 124 hodin z celkového počtu 300 hodin. Zbytek jeho trestu ve výši 168 hodin mu byl přeměněn na 84 dnů trestu odnětí svobody. Ten samý klient souběžně s tímto trestem dostal další trest OPP ve výši 100 hodin. Ten měl rovněž odpracovat ve prospěch Obecního úřadu Dobrá Voda. Z tohoto trestu neodpracoval ani hodinu a celý mu byl přeměněn na trest odnětí svobody v trvání 50 dnů.

Kazuistika č. 12- klient měl svůj trest OPP ve výši 250 hodin odpracovat ve prospěch Veřejných služeb v Českých Budějovicích. Pracovníkovi PMS při projednávání podmínek výkonu trestu OPP sdělil, že svůj trest nemůže odpracovat, jelikož se musí starat o svého otce. Žádost o odklad trestu nepodal. Ve prospěch Veřejných služeb neodpracoval ani hodinu z uloženého trestu a trest OPP ve výši 250 hodin mu byl přeměněn na trest odnětí svobody v délce 125 dnů.

Kazuistika č. 13- klient měl svůj trest OPP ve výši 200 hodin odpracovat ve prospěch organizace ZOO Hluboká nad Vltavou. Přes opakované písemné i osobní výzvy pracovníka PMS nikdy nenastoupil k výkonu trestu OPP. Jeho trest ve výši 200 hodin mu byl přeměněn na 100 dnů trestu odnětí svobody.

Jak vyplývá z provedeného výzkumu, tak u všech klientů, kteří měli záznam v rejstříku trestů se buď vyskytli problémy s odpracováním trestu OPP nebo jim byl tento trest přeměněn na trest odnětí svobody. Z materiálů PMS střediska v Českých Budějovicích dle Analýzy VT OPP v souvislosti s počtem záznamů v Rejstříku trestů u jednotlivých klientů vyplývá, že u odsouzených, kteří měli záznam v Rejstříku trestů úspěšnost odpracování trestu OPP byla nižší než u klientů, kteří neměli v Rejstříku trestů záznam (procento skutečně odpracovaných trestů odsouzených s maximálním počtem dvou záznamů v Rejstříku trestů z 54 klientů- 75, 93%, odsouzených se třemi a více záznamy v Rejstříku trestů ze 110 klientů- 46, 36% odpracovalo). **(13)** V důvodové zprávě z údajů shromážděných probační a mediační službou vyplývá, že z 3 819 případů trestu obecně prospěšných prací, které Probační a mediační služba České republiky zaevidovala v období 1. 1. 2003 – 31. 3. 2003, začala k 30. 6. 2003 běžet roční lhůta pro výkon tohoto trestu ve 2214 případech. Z uvedeného počtu nařízených

případů bylo k 30. 9. 2004 bylo odpracováno 1227 případů, a tedy trest OPP si skutečně odpracovalo zhruba 55 % odsouzených. Zbýlých 45 % představují tresty přeměněné, tresty zrušené, tresty přerušené ze zdravotních důvodů či výkonu trestu odnětí svobody, anebo tresty vykonávané déle, než umožňuje zákonem stanovená roční lhůta. (13)

Z provedeného kvalitativního výzkumu a dostupných informací jsem dospěla k této hypotéze:

Při výkonu trestu OPP u pachatelů, kteří mají záznam v rejstříku trestů, jsou problémy s odpracování trestu OPP nebo je jim tento trest OPP přeměněn na trest nepodmíněný.

Klienti, kteří svůj trest OPP odpracovali bez problémů (kazuistika číslo 4, 6, 7, 8, 9). V popsáných kazustikách (4, 6, 7, 8) byli klienti, kteří neměli záznam v Rejstříku trestů. V kazuistice č. 9 klient také odpracoval svůj trest OPP bez problémů, měl jako jediný záznam v Rejstříku trestů. Z materiálů PMS střediska v Českých Budějovicích- Analýza VT OPP v souvislosti s počtem záznamů v Rejstříku trestů u jednotlivých klientů vyplývá, že u odsouzených bez předchozího záznamu v Rejstříku trestů je odpracovanost trestu OPP vyšší (procento skutečně odpracovaných trestu z 84 klientů- 83,33%). (13)

Z provedeného kvalitativního výzkumu a dostupných informací jsem dospěla k této hypotéze:

Vyšší úspěšnost odpracování trestu OPP je u klientů, kteří nemají záznam v Rejstříku trestů.

6. ZÁVĚR

Potencionálním pachatelem trestného činu může být doslova každý z nás. Ať už se jedná o řidiče, který ač neúmyslně způsobí dopravní nehodu nebo ostatní, kteří se mohou dostat před soud třeba kvůli neznalosti zákona. Je jisté, že i když se nejedná o úmysl, následuje trest a s ním záznam v rejstříku trestů. Proto skutečnost, že soud může využít alternativního trestu nebo opatření za spáchaný trestný čin je nedocentelná. Alternativní tresty a opatření ač jsou chápána jako trest, po jejich odpykání zůstane Rejstřík trestů čistý (což je důležité pro další budoucí život, především pro zaměstnání). Hlavní je, že si svůj trest, může pachatel vykonat na svobodě, nedojde tak k přetrhání jeho sociálních a rodinných vazeb a je zároveň ušetřen nežádoucího působení vězeňské subkultury.

Cílem první části práce (teoretické) bylo pomocí dostupné literatury shrnout problematiku probace a jejích prvků v českém právu, přičemž jsem se zaměřila na trest obecně prospěšných prací. V práci byli na základě dostupné literatury (viz. seznam použitých zdrojů) popsány možnosti, které jsou spojeny s uplatněním institutu probace v českém právu. Dostatečný prostor byl věnován alternativním trestům a opatřením. V práci byla vyzdvížena nutnost fungování PMS ČR a její součinnost se soudy, státním zastupitelstvím, policejními orgány. Výsledkem teoretické části je ucelený a souhrnný přehled týkající se problematiky probace.

V druhé části práce jsem se v kvalitativním výzkumu zaměřila na trest OPP. Sledovala jsem jak je tento trest odpracováván a poté jsem klienty rozdělila podle toho, zda svůj trest odpracovali bez problémů, odpracovali s problémy a na ty, kterým byl trest OPP přeměněn. Zároveň jsem se v dokumentaci zaměřila na to, zda již tito klienti byli trestáni a měli záznam v Rejstříku trestů. Výsledkem kvalitativního výzkumu jsou dvě hypotézy. Dle mého názoru byl cíl první i druhé části diplomové práce splněn.

Je nutno se dále problematikou a právní úpravou probační a mediační služby zabývat. Jako prioritní se mi jeví vhodnost ukládání trestu OPP. Především skutečnost komu a za jakých podmínek je trest ukládán. Nevhodně uložený trest OPP, pak vrhá negativní světlo na trest jako celek. Ráda bych, aby tato práce byla přínosem pro

všechny, kterých se tato problematika dotýká, ale zároveň, aby měla i informativní hodnotu pro širokou veřejnost.

7. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- 1) AERTSEN, I. *Práce s pachateli zohledňující potřeby poškozených ve fázi po rozhodnutí: perspektiva restorativní justice*. [on line]. Poslední aktualizace 9. 12. 2005 [2007-02-08]. Dostupné z <http://www.spj.cz/index.php?cnt=dokumenty&>
- 2) BAJCURA, L. Alternativy mají budoucnost. In *České vězeňství*. Praha: Vězeňská služba České republiky, 2004, roč. 12, č.5, str. 10- 11. ISSN 1212-9297
- 3) BAJER, P. Zrod probační a mediační služby souvisí se zaváděním alternativních postupů. In *Sociální práce*. Brno: Asociace vzdělavatelů v sociální práci, 2005, roč. 4, str. 3-11. ISSN 1213-0204
- 4) BOLDIŠ,P. *Bibliografické citace dokumentů podle ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2: Část 1- Citace: metodika a obecná pravidla* [on line]. Verze 3.3. 1999 – 2004, poslední aktualizace 11.11. 2004. 21.s. Dostupné z: [//http://www,boldis.cz/citace/citace1.pdf](http://www,boldis.cz/citace/citace1.pdf)
- 5) BOLDIŠ,P. *Bibliografické citace dokumentů podle ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2: Část 2- Modely a příklady u jednotlivých typů dokumentů* [on line]. Verze 3.0. 1999 – 2004, poslední aktualizace 11.11. 2004. 16.s. Dostupné z: [//http://www,boldis.cz/citace/citace1.pdf](http://www,boldis.cz/citace/citace1.pdf)
- 6) DERKS, J. *Probace v Evropě*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2002. ISBN 80-7338-007-2.
- 7) DOUBRAVOVÁ, D.- et.al. Probační program „učební program- mladiství“ v Českých Budějovicích. In *Kontakt*. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, Ostravská univerzita v Ostravě, Zdravotně sociální fakulta, Trnavská univerzita v Trnavě, Fakulta zdravotnictva a sociálnem práce, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Fakulta sociálnych vied a zdravotníctva, 2005, č. 1-2 vol. VII, str. 196. ISSN 1212-4117.
- 8) EDELSBERGER, L., et al *Defektologický slovník*. 3. vyd. Jinočany: H&H, 2000. ISBN 80-86022-76-5

- 9) FRAUENFELDER, J. *Probace a komunitě orientované sankce*. [on line]. Poslední aktualizace 9. 12. 2005 [2007-02-08]. Dostupné z <http://www.spj.cz/index.php?cnt=dokumenty&>
- 10) Informativní brožura pro obce, nevládní organizace a účastníky trestního řízení. *Obecně prospěšné práce a další instituty restorativní justice*. Praha: Český helsinský výbor, 2003. ISBN 80-86436-14-4
- 11) K ukládání výchovných opatření mladistvým a k výkonu probačního dohledu nad mladistvými. In *Trestněprávní revue*. Praha: C.H.BECK, 2005, roč. 4, č.3, str. 133- 137. ISSN 1212-5313
- 12) MARTINEC, T. Klient v síti z pohledu represe. In *Bulletin Národní protidrogové centrály*. Praha: Národní protidrogová centrála služby kriminální policie P ČR, 2001, roč. 3, str 5-7. ISSN 1211-8834
- 13) Materiály Probační a mediační služby České republiky:
- Analýza VT OPP v souvislosti s počtem záznamů v Rejstříku trestů u jednotlivých klientů
  - Důvodová zpráva
  - Mediacce
  - Parole, Podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody
  - Probační dohled
  - Průvodce oběti trestného činu
  - Obecně prospěšné práce
  - Pozměňovací návrh k návrhu trestního zákoníku (sněmovní tisk č. 744)
  - Pozměňovací návrh k návrhu zákona o změně některých zákonů v souvislosti s přijetím trestního zákoníku a zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (sněmovní tisk č. 745)
- 14) MATOUŠEK, O.- KOLÁČOVÁ, J.- KODYMOVÁ, P. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. 1. vydání. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-002-X
- 15) Metodické standardy Probační a mediační služby. Praha: Probační a mediační služba České republiky, 2003.

- 16) Místo vězení vymalovala dětem nemocnici. In *Mladá fronta DNES*. 26. 1. 2007 str. 1.
- 17) Norská inspirace. In *České vězeňství*. Praha: Vězeňská služba České republiky , 2006, roč. 14, č.5, str. 34- 36. ISSN 1212-9297
- 18) *Posílení úlohy nevládních neziskových organizací při řešení trestních věcí v rámci komunit (1)*. [on line]. Poslední aktualizace 16. 12. 2005 [cit. 2007-02-08]. Dostupné z <http://www.spj.cz/index.php?cnt=dokumenty&>
- 19) Pražské ulice čistí odsouzenci. In *Pražský deník*. 13. 4. 2007 str.1.
- 20) *Příručka pro probaci a mediaci*. Praha: SPJ- Institut pro probaci a mediaci, 2001.
- 21) ROZUM, J.- VOJTĚCH, J.- KOTULAN, P. *Výzkum Nově zavedených prvků probace do trestního práva ČR*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2000. ISBN 80-86008-77-0.
- 22) Sdružení pro rozvoj sociální práce v trestní justici. *Poslání a organizační struktura probační a mediační služby*. Praha: České vězeňství, 1999. ISBN 80-238-4322-2.
- 23) SCHNOZ, A.- WENGER, H. *Probační dohled po podmíněném propuštění nebo při podmíněném odsouzení* [on line]. Poslední aktualizace 9. 12. 2005 [cit. 2007-02-08]. Dostupné z <http://www.spj.cz/index.php?cnt=dokumenty&>
- 24) SOTOLÁŘ, A. K některým specifickým uplatnění zvláštních způsobů řízení v trestních věcech mladistvých. In *Trestněprávní revue*. Praha: C.H.BECK, 2004, roč. 3, č.3, str. 65- 74. ISSN 1212-5313
- 25) SOTOLÁŘ, A. K povaze probačního dohledu nad mladistvými provinilci. In *Trestněprávní revue*. Praha: C.H.BECK, 2005, roč. 4, č.11, str. 304. ISSN 1212-5313
- 26) SOTOLÁŘ, A. K probačním programům v systému soudnictví ve věcech mládeže. In *Trestněprávní revue*. Praha: C.H.BECK, 2006, roč. 5, č.12, str. 373-378. ISSN 1212-5313

- 27) SOTOLÁŘ, A. K probačnímu dohledu nad mladistvými a dětmi mladšími patnácti let. In *Trestněprávní revue*. Praha: C.H.BECK, 2004, roč. 3, č.12, str. 356- 357. ISSN 1212-5313
- 28) SOTOLÁŘ, A. Specifika probačního dohledu podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže. In *Trestněprávní revue*. Praha: C.H.BECK, 2005, roč. 4, č. 9, str. 229- 237. ISSN 1212-5313
- 29) SOTOLÁŘ, A.- VÁLKOVÁ, H. Trestní opatření v trestních věcech mladistvých. In *Trestněprávní revue*. Praha: C.H.BECK, 2005, roč. 2, č. 3, str. 29- 34. ISSN 1212-5313
- 30) SOTOLÁŘ, A.- VÁLKOVÁ, H. Trestní opatření v trestních věcech mladistvých (2. část). In *Trestněprávní revue*. Praha: C.H.BECK, 2005, roč. 4, č. 3, str. 62- 74. ISSN 1212-5313
- 31) STRAUSS, A. – CORBINOVÁ, J. *Základy kvalitativního výzkumu*. Boskovice: Albert, 1999. ISBN 80-85834-60-X
- 32) SVOBODA, I. *Úvod do studia mediace a probace*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati, 2005. ISBN 80-7318-261-0.
- 33) ŠÁMAL, P.- et al. *Přípravné řízení trestní, 2.*, doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2003. ISBN 80-7179-741-3.
- 34) ŠÁMAL, P.- et al. *Trestní řád. Komentář- I díl*. 4. vydání. Praha: C.H. Beck, 2002. ISBN 80-7179-634-4.
- 35) ŠÁMAL, P.- et al. *Trestní řád. Komentář- II díl*. 4. vydání. Praha: C.H. Beck, 2002. ISBN 80-7179-634-4.
- 36) ŠÁMAL, P.- PÚRY, F.- RIZMAN, S. *Trestní zákon komentář- díl I*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-896-7
- 37) ŠÁMAL, P.- PÚRY, F.- RIZMAN, S. *Trestní zákon komentář- díl II*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-896-7
- 38) ŠTERN, P. *Probace a mediace pod jednou střešou*. [on line]. Poslední aktualizace 9. 12. 2005[cit. 2007-02-08]. Dostupné z <http://www.spj.cz/index.php?cnt=dokumenty&>

- 39) Švédské vězení a probační služba. In *České vězeňství*. Praha: Vězeňská služba České republiky, 1995, roč. 3, č.2, str.32- 33. ISSN 1212-9297
- 40) Švédské vězení a probační služba. In *České vězeňství*. Praha: Vězeňská služba České republiky, 1995, roč. 3, č.3, str.23- 25. ISSN 1212-9297
- 41) Usnesení o nahrazení peněžitého opatření probačním programem. In *Trestně právní revue*. Praha: C.H.BECK, 2006, roč. 5, č.8, str. IV. ISSN 1212-5313
- 42) ÚZ: *Trestní předpisy, Přestupky*. č. 459. Ostrava: Sagit, 2004. 352s. ISBN 80-7208-457-7
- 43) ÚZ: *Ústava České republiky, Listina základních práv a svobod*. č. 432. Ostrava: Sagit, 2004. 192.s. ISBN 80-7208-424-0
- 44) VENCL, M.- ŠPINKOVÁ, P. Parole v praxi. In *České vězeňství*. Praha: Vězeňská služba České republiky, 2006, roč. 14, č. 6, str. 23. ISSN 1212-9297
- 45) WERREN, A. *Výkon trestů a opatření ve Švýcarsku*. [on line]. Poslední aktualizace 9. 12. 2005 [cit. 2007-02-08]. Dostupné z <http://www.spj.cz/index.php?cnt=dokumenty&>
- 46) *Základní pojmy z oblasti alternativních trestů a opatření. (1)* [on line]. Poslední aktualizace 6. 12. 2005 [cit. 2007-01-18]. Dostupné z <http://www.spj.cz/index.php?cnt=dokumenty&>
- 47) Zákon č. 218/2003 Sb. *o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)*, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <http://www.sagit.cz/pages/uz.asp?cd=5&typ=r&det=&levelid=443300>
- 48) Zákon č. 283/1991 Sb. *o Policii České republiky*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2006.
- 49) Začínají kontrolovat výkon obecně prospěšných prací. In *Právo*. 28. 12. 2006 str. 6.

50) ŽELÁZKO, P. *Metodický pokyn ředitele úřadu služby kriminální policie a vyšetřování policejního prezidia České republiky- Metodický pokyn, kterým se upravuje postup příslušníků Policie České republiky v oblasti součinnosti s spolupráce s Probační a mediační službou České republiky.* [on line]. 2005, roč. 2004, č.3 [cit. 2006-11-8]. Dostupné z: <http://uskpv.str.aa/texty/metodiky/MP%20Ř%ÚSKPV%20č.3-200420probační%>

8. KLÍČOVÁ SLOVA

Probace

Trest obecně prospěšných prací

Probační a mediační služba České republiky

Alternativní tresty

Alternativní opatření

Probační dohled

9. PŘÍLOHY

Příloha 1: Pozměňovací návrh k návrhu trestního zákoníku (sněmovní tisk č. 744)

Příloha 2: Pozměňovací návrh k návrhu zákona o změně některých zákonů v souvislosti s přijetím trestního zákoníku a zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (sněmovní tisk č. 745)

Příloha 3: Důvodová zpráva

Příloha 4: Schéma výkonu trestu OPP

Příloha 1: Pozměňovací návrh k návrhu trestního zákoníku (sněmovní tesk č. 744)

Pozměňovací návrh k návrhu trestního zákoníku

(sněmovní tisk č. 744)

1. V § 61 se vkládá nový odstavec 2, který zní:

„(2) Soud trest obecně prospěšných prací neuloží, jde-li o pachatele, kterému byl trest obecně prospěšných prací v době tří let předcházejících uložení tohoto druhu trestu přeměněn na trest odnětí svobody podle § 64 odst. 2.“

Dosavadní odstavec 2 se označuje jako odstavec 3.

2. V § 64 odst. 1 větě první se slova „kdy soud nařídil výkon tohoto trestu“ nahrazují slovy „stanoveného probačním úředníkem obviněnému k nástupu výkonu trestu“.
3. V § 64 odst. 2 se za slovo „život, “ vkládají slova „vyhýbá se nástupu výkonu trestu, bez závažného důvodu poruší sjednané podmínky výkonu trestu obecně prospěšných prací, jinak“.
4. V § 64 odst. 2 se slova „přemění soud“ nahrazují slovy „může soud přeměnit“.
5. V § 64 odst. 2 se slovo „popřípadě“ zrušuje.
6. V § 64 odst. 2 se slovo „rozhodne“ nahrazuje slovem „rozhodnout“.
7. V § 64 se vkládá nový odstavec 3, který zní:

(3) Výjimečně může soud vzhledem k okolnostem případu a osobě odsouzeného ponechat trest obecně prospěšných prací v platnosti, i když odsouzený zavinil příčinu k přeměně trestu podle odstavce 2, a

- a) stanovit nad odsouzeným na dobu výkonu zbytku trestu dohled,
- b) stanovit odsouzenému na dobu výkonu zbytku trestu dosud neuložená přiměřená omezení nebo přiměřené povinnosti uvedené v § 48 odst. 4, nebo
- c) stanovit odsouzenému na dobu výkonu zbytku trestu obecně prospěšných prací některé z výchovných opatření podle § 62 odst. 3, je-li ve věku blízkém věku mladistvých.

Na výkon dohledu se užijí obdobně ustanovení § 49 až 51.“.

Dosavadní odstavec 3 se označuje jako odstavec 4.

Příloha 2: Pozměňovací návrh k návrhu zákona o změně některých zákonů v souvislosti s přijetím trestního zákoníku a zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (sněmovní tisk č. 745)

Pozměňovací návrh k návrhu zákona o změně některých zákonů
v souvislosti s přijetím trestního zákoníku a zákona o trestní
odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

(sněmovní tisk č. 745)

**ZMĚNA ZÁKONA Č. 141/1961 SB., O TRESTNÍM ŘÍZENÍ SOUDNÍM
(TRESTNÍ ŘÁD) – ČÁST PRVNÍ**

1. Za novelizační bod č. 23 se vkládá nový novelizační bod, který zní:

„ X. V § 314e se za odstavec 2 vkládá nový odstavec 3, který zní:

„(3) Trest obecně prospěšných prací může být trestním příkazem uložen pouze po předchozím vyžádání si zprávy probačního úředníka obsahující zjištění o možnostech výkonu tohoto trestu a o zdravotním stavu obviněného, včetně stanoviska obviněného k uložení tohoto druhu trestu. Trest obecně prospěšných prací je ukládán s přihlédnutím k této zprávě.“

Dosavadní odstavce 3 až 5 se označují jako odstavce 4 až 6.“.

Následující novelizační body se přečíslovají.

2. V dosavadním novelizačním bodě č. 24 se číslovka „3“ nahrazuje číslovkou „4“.

3. Za dosavadní novelizační bod č. 26 se vkládají nové novelizační body, které znějí:

„I. § 336 zní:

„Nařízení výkonu trestu

(1) Jakmile se rozhodnutí, podle něhož se má vykonat trest obecně prospěšných prací, stane vykonatelným, předseda senátu zašle jeho opis probačnímu úředníkovi.

(2) O druhu a místě výkonu obecně prospěšných prací rozhodne okresní soud, který trest obecně prospěšných prací uložil, na návrh probačního úředníka. Probační úředník v návrhu vychází z potřeby výkonu těchto prací v obvodu okresního soudu, ve kterém odsouzený bydlí, a přihlíží k tomu, aby odsouzený trest vykonával co nejbližší místu, kde bydlí. Má-li být trest obecně prospěšných prací vykonáván mimo obvod okresního soudu, ve kterém odsouzený bydlí, je součástí návrhu probačního úředníka také písemný souhlas odsouzeného s tímto výkonem. O tomto rozhodnutí soud vyrozumí středisko Probační a mediační služby v obvodu okresního soudu, ve kterém má být trest obecně prospěšných prací vykonán.

(3) Kontrolu nad výkonem trestu obecně prospěšných prací a nad dodržováním přiměřených omezení, povinností a výchovných opatření, jakož i dohledu, byly-li v souvislosti s trestem obecně prospěšných prací uloženy, provádí probační úředník činný v obvodu soudu, ve kterém je trest obecně prospěšných prací vykonáván.

(4) O změně druhu a místa výkonu obecně prospěšných prací rozhodne okresní soud, který trest obecně prospěšných prací uložil, na návrh probačního úředníka provádějícího kontrolu nad výkonem trestu obecně prospěšných prací nebo

odsouzeného. O tomto rozhodnutí soud vyrozumí středisko Probační a mediační služby v obvodu okresního soudu, ve kterém má být trest obecně prospěšných prací nebo jeho zbytek vykonán.

(5) V rozhodnutí podle odstavce 2 soud odsouzeného zároveň poučí o jeho povinnosti dostavit se do 14 dnů od oznámení tohoto rozhodnutí na středisko Probační a mediační služby v obvodu okresního soudu, v němž má být trest obecně prospěšných prací vykonán, za účelem projednání podmínek výkonu trestu obecně prospěšných prací a o jeho povinnosti dostavit se v den stanovený probačním úředníkem provádějícím kontrolu nad výkonem trestu na obecní úřad nebo instituci, u nichž má obecně prospěšné práce vykonávat, za účelem nástupu výkonu trestu. Zároveň jej upozorní na následky nesplnění těchto povinností.

(6) O nařízení výkonu trestu obecně prospěšných prací soud vyrozumí probačního úředníka, který provádí kontrolu nad výkonem tohoto trestu. Neprodleně po projednání podmínek výkonu trestu obecně prospěšných prací vyrozumí tento probační úředník soud o dni stanoveném k nástupu výkonu trestu. Probační úředník vykonávající kontrolu výkonu tohoto trestu postupuje při projednání podmínek výkonu tohoto trestu, stanovení dne nástupu jeho výkonu a při výkonu kontroly v součinnosti s příslušným obecním úřadem nebo institucí, u nichž jsou obecně prospěšné práce vykonávány.“.

II. § 337 zní:

Nesplní-li odsouzený povinnosti stanovené v § 336 odst. 3, nebo bez závažného důvodu poruší sjednané podmínky výkonu trestu obecně prospěšných prací, zaviněně nevykonává ve stanovené době uložený trest nebo jinak maří výkon tohoto trestu, probační úředník provádějící kontrolu výkonu tohoto trestu nebo jeho prostřednictvím obecní úřad nebo instituce, u nichž jsou obecně prospěšné práce vykonávány, tuto

skutečnost bezodkladně sdělí soudu, který výkon trestu nařídil. Rovněž soudu bez odkladu sdělí, kdy odsouzený uložený trest obecně prospěšných prací vykonal.“.

III. V § 338 odst. 2 větě první se slova „okresnímu soudu, v jehož obvodu“ nahrazují slovy „středisku Probační a mediační služby v obvodu okresního soudu, ve kterém“.

IV. V § 338 odst. 2 větě druhé se slova „soud měl“ nahrazují slovy „středisko mělo“.

V. V § 338 se na konci odstavce 2 doplňuje věta: „Probační úředník informuje soud na jeho žádost o potřebě obecně prospěšných prací v požadovaném obvodu.“.

VI. V § 338 odst. 3 se slova „získávání požadavků na provedení obecně prospěšných prací vhodných pro odsouzené a při“ zrušují.

VII. V § 340b odst. 1 zní:

„(1) O přeměně trestu obecně prospěšných prací nebo o přeměně jeho zbytku v trest odnětí svobody, jakož i o ponechání trestu obecně prospěšných prací v platnosti při stanovení dohledu nebo dalších dosud neuložených přiměřených omezení, přiměřených povinností nebo případně výchovných omezení, rozhodne bez zbytečného odkladu předseda senátu na návrh probačního úředníka provádějícího kontrolu výkonu tohoto trestu nebo jeho prostřednictvím na návrh obecního úřadu nebo instituce, u nichž jsou obecně prospěšné práce vykonávány, nebo i bez takového návrhu ve veřejném zasedání. O těchto rozhodnutích předseda senátu vyrozumí středisko Probační a mediační služby v obvodu soudu, v němž je trest obecně prospěšných prací vykonáván“.

Příloha 3: Důvodová zpráva

D ů v o d o v á z p r á v a

Cílem předkládané úpravy je odstranit určité nedostatky detekované v analýze vypracované Probační a mediační službou, která poukazuje na stávající neuspokojivý stav v oblasti ukládání a výkonu trestu obecně prospěšných prací.

Podle citované analýzy je v současné době efektivnost trestu obecně prospěšných prací v České republice velmi nízká, přičemž tento druh trestu představoval v letech 2002 a 2003 20,6 % ze všech uložených trestů (viz studie „Ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody a uplatňování alternativ trestního práva“, IKSP 2004, str.62). Ze statistických údajů shromážděných Probační a mediační službou vyplývá, že z 3819 případů trestu obecně prospěšných prací, které Probační a mediační služba České republiky zaevidovala v období 1. 1. 2003 – 31. 3. 2003, začala k 30. 6. 2003 běžet roční lhůta pro výkon tohoto trestu v 2214 případech. Z tohoto počtu nařízených případů bylo k 30. 9.2004 odpracováno 1227 případů, což znamená, že trest si skutečně odpracovalo zhruba 55 % odsouzených. Zbývajících 45 % představuje tresty přeměněné, tresty zrušené, tresty přerušené ze zdravotních důvodů či výkonu trestu odnětí svobody, anebo tresty vykonávané déle, než umožňuje zákonem stanovená roční lhůta.

ODPRACOVANOST OPP - ČR

Kraj	Počet případů OPP evid. od 1.1.03 do 31.3. 03	Z toho k 30.6. 03 nařízeno	Z toho k 30.9. 04 odpracováno
Praha	505	221	97
Střední Čechy	325	185	116
Jižní Čechy	271	177	74
Západní Čechy	309	141	87
Severní Čechy	605	406	226
Východní Čechy	402	209	125
Jižní Morava	640	469	253
Severní Morava	762	406	249
CELKEM	3819	2214	1227

Citovaná analýza zmiňuje kromě jiných také následující příčiny popsaného neuspokojivého stavu:

1) Ukládání trestu obecně prospěšných prací zcela nemotivovaným osobám a malá koordinace soudů s Probační a mediační službou

Trest je ukládán velmi často trestním příkazem bez kontaktu s odsouzeným. Důsledkem je ukládání trestu osobám zcela nemotivovaným, recidivistům, drogově závislým, lidem, jejichž zdravotní stav výkon trestu zcela znemožňuje či alespoň zásadním způsobem komplikuje, bezdomovcům apod. Není výjimkou, že s odsouzeným se při zajišťování podkladů pro nařízení výkonu trestu nepodaří vůbec navázat kontakt. Bez ohledu na tuto situaci soudy ani státní zástupci, až na několik málo výjimek, nevyužívají možnost předjednání trestu ze strany Probační a mediační služby a trest obecně prospěšných prací je tak uložen zcela nevhodné osobě a dojde k zmaření jeho výkonu.

2) Nepružná administrativní praxe při nařizování a výkonu trestu obecně prospěšných prací

Na procesu nařízení a výkonu trestu se podílí velké množství subjektů, které mezi sebou v průběhu výkonu trestu musejí komunikovat, což se při rozsáhlosti agendy negativně projevuje na rychlosti a časové náročnosti jejího vyřízení. (Podle stávající právní úpravy soud, který uložil trest, zasílá rozsudek místně příslušnému soudu, který případ eviduje, následně odesílá na středisko Probační a mediační služby, které zajišťuje podklady pro nařízení výkonu trestu, předmětné podklady zasílá na místně příslušný soud, který poté nařídí výkon trestu). V průběhu výkonu trestu spolu formou dotazů a písemných zpráv mnohdy nekoordinovaně komunikují poskytovatel, Probační a mediační služba a soud. V případě, že odsouzený změní místo pobytu, dojde k nárůstu počtu zúčastněných institucí a soudy si zasílají spisy mezi sebou. Není rovněž zřejmé, jakým způsobem soud rozhoduje o změně místa výkonu trestu obecně prospěšných prací a který soud je v takovém případě příslušný k případné přeměně trestu obecně prospěšných prací na trest odnětí svobody.

3) Neujasněný a nejednotný přístup ze strany soudů k výkonu trestu obecně prospěšných prací

Lze se setkat jak se striktním přístupem, tak i s velkou tolerancí porušování pravidel výkonu trestu obecně prospěšných prací ze strany odsouzených, kdy nejsou respektovány návrhy na přeměnu trestu ze strany Probační a mediační služby či poskytovatelů a veřejné zasedání, v němž má být rozhodnuto o přeměně trestu, je odročováno, a odsouzenému je poskytován prostor, aby začal řádně vykonávat tento trest navzdory četným porušením pracovních povinností. Na jedné straně tak některý soud odsouzenému přemění trest obecně prospěšných prací na trest odnětí svobody i za nezávažné porušení pracovních povinností (bez existence alternativního postupu), na straně druhé některý soud toleruje řadu porušení pracovních povinností

odsouzeného a k přeměně trestu přistupuje až po marném uplynutí roční lhůty stanovené pro výkon tohoto trestu, dokonce aniž by odsouzený vůbec k výkonu tohoto trestu nastoupil.

Předkládaný návrh odstraňuje uváděné nedostatky alespoň zčásti dílčími úpravami ukládání a výkonu trestu obecně prospěšných prací. Zavádí povinnost soudu, zjišťovat stanovisko a zdravotní stav pachatele před uložením tohoto druhu trestu trestním příkazem, rozhodování o trestu obecně prospěšných prací a jeho výkonu svěřuje jednomu soudu, stanoví jasněji podmínky pro přeměnu trestu obecně prospěšných prací na trest odnětí svobody, včetně zavedení mírnějších alternativ k této přeměně (dohled probačního úředníka, výchovné povinnosti a omezení), omezuje možnost uložit předmětný trest pachateli, který v minulosti tento trest zaviněně nevykonal a konečně zlepšuje informační provázanost subjektů zúčastněných na výkonu trestu obecně prospěšných prací s tím, že těžiště v oblasti sledování a evidence vhodných obecně prospěšných prací je přesunuto na Probační a mediační službu.

Z v l á š t n í   č á s t

K trestnímu zákoníku

K bodu 1 (§ 61 odst. 2 tr. zák.):

Navrhuje se vložit do trestního zákoníku další omezení možnosti uložit trest obecně prospěšných prací, znemožňující uložit tento druh trestu, pokud byl pachateli v posledních třech letech před jeho opětovným uložením přeměněn na trest odnětí svobody. Informace o přeměně trestu obecně prospěšných prací na trest odnětí svobody je pro soudy běžně dostupná v Rejstříku trestů a její zjištění není nepřiměřeně náročné.

Trest obecně prospěšných prací má být vnímán jako nabídka pachateli vyhnout se trestu odnětí svobody a pokud již v minulosti takové nabídky nevyužil a zmařil svým jednáním výkon trestu obecně prospěšných prací, neměl by ji dostávat v poměrně krátkém časovém intervalu opakovaně. Takový postup vede k dehonestaci tohoto alternativního trestu v očích kriminální subkultury i široké veřejnosti, zejména ze strany poskytovatelů. Lze vysledovat negativní postoj k recidivistům, kteří uložený trest zpravidla nevykonávají řádně a jsou z hlediska poskytovatelů považováni za problémové a vyžadující zvýšenou kontrolu.

K bodu 2 (§ 64 odst. 1 tr. zák.):

S ohledem na skutečnost, že od doby nařízení výkonu trestu do doby započetí jeho výkonu uběhne mnohdy poměrně dlouhá doba (vzhledem k potřebě projednání podmínek výkonu tohoto trestu, k obtížím spojeným s doručováním nařízení výkonu tohoto trestu apod.), se navrhuje nově stanovit počátek jednorocní lhůty určené pro výkon trestu obecně prospěšných prací tak, aby neběžela již od nařízení výkonu trestu, ale až ode dne skutečného nástupu výkonu trestu - tj. ode dne, který stanoví probační úředník pachateli při projednání podmínek výkonu trestu. Probační úředník je více než soud obeznámen s konkrétními podmínkami výkonu trestu, je v místě jejich výkonu a úzce spolupracuje s poskytovatelem těchto prací. Jeví se tedy vhodné, aby den nástupu k výkonu určil on se znalostí místních poměrů a podmínek a tento den neprodleně oznámil příslušnému soudu. Zde se nejedná o nepřípustnou ingerenci probačního úředníka do rozhodovací pravomoci soudu, kterému je ponecháno výlučné rozhodnutí o druhu a místě výkonu trestu obecně prospěšných prací, jakož i o počtu hodin, tedy o všech podstatných náležitostech trestu. Probační úředník jen konkretizuje den nástupu k výkonu tohoto trestu vzhledem ke své obeznámenosti s podmínkami výkonu tohoto

trestu, přičemž soud ukládá pachateli při nařízení výkonu trestu, aby se dostavil k probačnímu úředníkovi do 14 dnů od oznámení tohoto rozhodnutí k projednání podmínek výkonu trestu a aby nastoupil k výkonu trestu v den stanovený probačním úředníkem.

K bodu 3 (§ 64 odst. 2 tr. zák.):

Vzhledem k dosavadním nejasnostem ohledně možnosti přeměnit trest obecně prospěšných prací na trest odnětí svobody se přesněji specifikují případy, ve kterých může soud přistoupit k přeměně kdykoli v průběhu výkonu tohoto trestu. K přeměně může dojít dokonce i před nařízením výkonu tohoto trestu, což reaguje na časté případy praxe, kdy se pachatel vyhýbá převzetí nařízení výkonu trestu, nespolupracuje s Probační a mediační službou a mění místo bydliště, takže se mu nedaří doručit nařízení výkonu trestu a trest mu nemůže být přeměněn na trest odnětí svobody. Takový přístup pachatele nelze tolerovat, neboť trest obecně prospěšných prací je alternativa nabízená pachateli namísto trestu odnětí svobody, a pokud si této alternativy neváží a maří výkon trestu obecně prospěšných prací, je namíste přistoupit k přeměně.

K bodům 4 a 6 (§ 64 odst. 2 tr.zák.):

V návaznosti na nově navržený § 64 odst. 3 tr.zákoníku, který rozšiřuje možnosti, které soud může využít při porušení podmínek výkonu trestu ze strany pachatele, se obligatorní povinnost soudu k přeměně trestu obecně prospěšných prací na trest odnětí svobody mění na fakultativní možnost, neboť v méně závažných případech soud k přeměně nemusí přistoupit a může využít některého z opatření stanoveného v § 64 odst. 3 tr. zákoníku – tj. stanovit nad pachatelem dohled probačního úředníka či mu uložit některé z výchovných opatření či povinností, v případě pachatele ve věku blízkém

věku mladistvých pak i výchovná opatření uvedená v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže.

K bodu 5 (§ 64 odst. 2 tr. zák.)

Vypuštěním slova „popřípadě“ se zdůrazňuje, že soud může přistoupit k přeměně trestu obecně prospěšných prací na trest odnětí svobody i v průběhu výkonu tohoto trestu, nikoli až po uplynutí jednorocní lhůty stanovené pro jejich výkon.

K bodu 7 (§ 64 odst. 3 tr. zák.):

V návrhu nového trestního zákoníku je prozatím jako jediná sankce za nevykonání trestu obecně prospěšných prací stanovena přeměna v trest odnětí svobody, která je často vzhledem ke své závažnosti odsouvána až jako poslední možnost a chybí zde širší výběr opatření, která by mohla být využita v případě porušení podmínek výkonu trestu. Neexistence jiných alternativ k přeměně na trest odnětí svobody je tíživá také v případě, kdy odsouzený nevykonal např. pouze 1, 5 hodiny trestu obecně prospěšných prací a dojde k přeměně na jeden jediný den trestu odnětí svobody, což je prakticky nevykonatelné. Vzhledem k uvedenému se rozšiřuje škála využitelných opatření o dohled probačního úředníka a možnost uložit další dosud neuložená výchovná opatření či povinnosti, v případě pachatele ve věku blízkém věku mladistvých pak i výchovná opatření uvedená v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže.

K trestnímu řádu

K bodům 1 a 2 (§ 314e odst. 3 a 4 tr. řádu):

K bodu 1: Z praxe i analýzy Institutu pro kriminologii a sociální prevenci („Ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody a uplatňování alternativ trestního práva“, Praha 2004, odpovědný řešitel Mgr. Jan Rozum) vyplývá, že s tzv. velkou novelou trestního řádu v roce 2001 se cca 3000 krátkodobých nepodmíněných trestů odnětí svobody, ukládaných dříve trestním příkazem (což po novele není možné), transformovalo do trestů obecně prospěšných prací, které trestním příkazem uložit lze. V případech, kdy je tento druh trestu uložen trestním příkazem, je ze strany soudů nedůsledně přistupováno k zjištění stanoviska obviněného a jeho zdravotního stavu či dalších potřebných informací a tento trest je pak ukládán bez předjednání často mnohonásobnému recidivistovi, osobě s problematickým místem pobytu nebo zdravotními problémy, což vede k velkým problémům při nařizování a výkonu trestu obecně prospěšných prací. Odsouzeným není možné doručit pozvánku do střediska Probační a mediační služby či usnesení o nařízení trestu obecně prospěšných prací, u poskytovatelů obecně prospěšných prací jsou s takovými odsouzenými velké problémy, dochází k nedodržování harmonogramu práce, zpronevěře svěřeného nářadí, užívání alkoholu, agresivitě vůči zástupcům poskytovatelů atd.

Jako méně drastická alternativa k vypuštění možnosti ukládat tento druh trestu trestním příkazem se jeví navrhované procesní zakotvení povinnosti soudu stanovené v § 63 tr. zákoníku, aby bylo v každém případě objektivním způsobem a nikoli pouze formálně či vůbec zjištěno stanovisko pachatele k uložení trestu obecně prospěšných prací a jeho zdravotní stav ve formě tzv. předjednání probačním úředníkem, který by zjistil motivaci pachatele a jeho zdravotní stav a výsledná zjištění shrnul do zprávy zaslané soudu s případným doporučením vhodnosti či nevhodnosti uložení tohoto druhu trestu. Zároveň by v této zprávě soud informoval i o možnostech realizace tohoto trestu – tj. o existenci či neexistenci vhodných obecně prospěšných prací v místě bydliště obviněného či v těsném okolí. Tímto způsobem by byly zajištěny kvalitnější podklady pro rozhodnutí soudů a předešlo by se případům zcela nevhodně uloženého

trestuobecně prospěšných prací vedoucích mnohdy k následné přeměně nebo k upuštění od výkonu trestu ze zdravotních důvodů.

K bodu 2: V návaznosti na nově vložený odstavec 3 do § 314e se v novelizačním bodě č. 2 opravuje odkaz na dosavadní odstavec 3 na odkaz na nově přečíslovaný odstavec 4.

K bodu 3 novelizačnímu bodu I. (§ 336 tr. řádu)

Nově se navrhuje v návaznosti na požadavky praxe neměnit místní příslušnost soudu pro výkon trestu obecně prospěšných prací a postupovat podobně jako u podmíněného odsouzení s dohledem, kdy soudce, který trest obecně prospěšných prací uložil, odpovídá také za jeho výkon, čímž by byla posílena odpovědnost soudu, který trest obecně prospěšných prací ukládá, za jeho ukládání pouze ve vhodných případech. Vzhledem k této změně je třeba upravit odlišně i příslušnost probačního úředníka ke kontrole výkonu trestu a omezení s tím spojených, tak, aby byl k těmto úkonům příslušný probační úředník činný v místě výkonu těchto prací, a nikoli probační úředník působící v obvodu soudu, který trest obecně prospěšných prací uložil.

Současná praxe, kdy soudy zasílají pravomocné rozhodnutí o uložení trestu obecně prospěšných prací soudu v místě bydliště a mění se místní příslušnost soudu, se jeví jako velmi zdlouhavá a neefektivní z následujících důvodů:

- a) Vznikají velké časové prodlevy mezi zasláním pravomocného rozhodnutí ukládajícím soudem soudu v místě bydliště odsouzeného, nařízením výkonu trestu a předáním k projednání podmínek výkonu trestu místnímu středisku Probační a mediační služby a začátkem jeho výkonu.
- b) V případě potřeby změnit místo výkonu trestu do jiného okresu vznikají další prodlevy, protože případ si mezi sebou musejí předat soudy a teprve poté kontaktovat příslušné středisko Probační a mediační služby.

- c) V některých případech přispívá k ukládání trestu obecně prospěšných prací bez zjištění stanoviska obviněného, jeho zdravotního stavu atd. právě skutečnost, že ukládající soud není příslušný k sledování výkonu tohoto trestu a následné problémy spojené s tímto výkonem nebude povinen řešit.

Navrhovaná úprava vede k větší přehlednosti, omezuje oběh spisů mezi soudy a odstraňuje stávající problémy týkající se otázky, který soud je příslušný k přeměně na trest odnětí svobody v případě, že došlo opakovaně k změně místa výkonu obecně prospěšné práce.

Informace o místních podmínkách pro výkon trestu obecně prospěšných prací a další potřebné místní realie bude soud zjišťovat prostřednictvím Probační a mediační služby, jejíž role v rámci tohoto druhu trestu se ještě více posiluje. Probační a mediační služba zavádí celonárodní elektronickou databázi vhodných míst pro výkon trestu obecně prospěšných prací (nový informační systém), jehož prostřednictvím bude sledovat vhodná místa k výkonu obecně prospěšných prací. Na základě tohoto systému, úzké spolupráce s poskytovatelem a odsouzeným pak bude probační úředník navrhopvat soudu vhodný druh a místo výkonu prací v konkrétních případech, přičemž bude využívat databáze prací.

Nově se rovněž stanoví počátek běhu jednoroční lhůty stanovené pro výkon trestu obecně prospěšných prací. Vzhledem k velkým časovým prodlevám mezi pravomocným uložením trestu obecně prospěšných prací a skutečným nástupem k výkonu trestu (vzhledem k případným obtížím spojeným s doručováním, sháněním vhodné práce apod.) se navrhuje, aby jednoroční lhůta běžela až ode dne, který probační úředník stanoví po předjednání s poskytovatelem jako den nástupu k výkonu trestu. Tato lhůta se staví při existenci zákonných překážek výkonu trestu (kterými může být např. rozhodování o změně místa výkonu trestu).

V § 336 odst. 4 tr. zák. se řeší informační provázanost soudu a probačního úředníka vykonávajícího kontrolu nad výkonem trestu. Informovanost poskytovatele by měla být zajištěna v rámci úzké spolupráce probačního úředníka s poskytovatelem při nařízení a výkonu trestu obecně prospěšných prací.

Navrhované řešení také jednoznačně upravuje rozhodování o změně místa výkonu trestu obecně prospěšných prací, pokud např. dojde ke změně bydliště odsouzeného nebo jsou zde jiné závažné důvody (a to v rámci jednoho soudního okresu nebo i do jiného okresu) – prozatím to některé soudy řeší vydáním nového usnesení o nařízení trestu, některé soudy pouze písemným opatřením, některé soudy dokonce nařizují výkon obecně prospěšných prací i do obvodu jiného soudu na žádost odsouzeného, což jiné soudy odmítají.

1. V případě návrhů na přeměnu doporučujeme uzákonit povinnost soudů nařídít veřejné zasedání v určité lhůtě (např. do dvou měsíců), protože časový faktor při výkonu trestu OPP je velmi důležitý (roční období, nabídka prací atd.) a při liknavosti soudů dochází k prodlužování maximální roční lhůty pro výkon OPP, což je již porušení zákona a pro PMS je taková praxe nepřijatelná.

K bodu 3 novelizačnímu bodu II. (§ 337 tr.řádu):

Navržená změna opravuje odkaz na § 336, neboť vzhledem k novému znění tohoto paragrafu jsou povinnosti uložené odsouzenému v souvislosti s nařízením výkonu trestu vymezeny v § 336 odst. 3 tr. ř. a nikoli, jako doposud v odstavci 2 tr.ř. Nově má navíc odsouzený přímo ze zákona stanovenou povinnost dostavit se k nástupu výkonu trestu v den určený probačním úředníkem provádějícím kontrolu výkonu trestu. V souladu s rozšířením škály důvodů pro přeměnu trestu obecně prospěšných prací na trest odnětí svobody (§ 64 odst. 2 tr. zák.) se rozšiřuje oznamovací povinnost poskytovatele, potažmo probačního úředníka, nastane-li důvod pro možnou přeměnu na trest odnětí svobody a jde o důvod, který je poskytovateli či probačnímu úředníkovi znám. Probační úředník tak bude soud informovat zejména o skutečnosti, že se odsouzený nedostavil k projednání podmínek výkonu trestu, o dalších skutečnostech spojených s výkonem trestu bude soud informovat buď na základě vlastních poznatků nebo z iniciativy poskytovatele. Informační povinnost je ve všech

případech svěřena probačnímu úředníkovi, aby měl přehled o průběhu výkonu trestu a nedocházelo k dvojkolejnosti toku informací (např. poskytovatel by informoval soud o porušení podmínek výkonu trestu, aniž by o tom měl povědomí probační úředník).

K bodu 3 novelizačním bodům III. až V. (§ 338 odst. 2 tr. řádu)

Vzhledem k posílení úlohy Probační a mediační službám v oblasti trestu obecně prospěšných prací bude nadále požadavky na výkon trestu obecně prospěšných prací sledovat Probační a mediační služba prostřednictvím informační databáze. V případě potřeby sdělí na žádost soudu (např. zaslanou elektronicky) přehled obecně prospěšných prací v určitém regionu. Pokud soud bude rozhodovat o druhu a místě výkonu těchto prací, bude vycházet z návrhu probačního úředníka, který druh a místo výkonu těchto prací stanoví s využitím této databáze a v případné spolupráci s místně příslušným střediskem Probační a mediační služby.

K bodu 3 novelizačnímu bodu VI. (§ 338 odst. 3 tr. řádu)

Vzhledem k tomu, že nově se sledování požadavků na výkon trestu obecně prospěšných prací svěřují přímo Probační a mediační službě, je věta o spolupráci probačního úředníka s obcemi a jinými poskytovateli obecně prospěšných prací při získávání požadavků na výkon trestu obecně prospěšných prací nadbytečná, neboť probační úředník bude tyto požadavky zjišťovat z databáze.

K bodu 3 novelizačnímu bodu VII. (§ 340b odst. 1 tr. řádu)

S ohledem na rozšíření škály rozhodnutí, které soud může při porušení podmínek výkonu trestu obecně prospěšných prací učinit, se doplňuje výčet rozhodnutí, o kterých soud rozhoduje ve veřejném zasedání.

Dále je odstraňována určitá informační neprovázanost, neboť v praxi se stává, že Probační a mediační služba, i když má zásadní úlohu v realizační fázi trestu obecně prospěšných prací, není vyrozumívána o veřejných zasedáních ohledně přeměny trestu obecně prospěšných prací a nejsou jí zasílány soudní rozhodnutí v těchto případech. Někdy také poskytovatel místa výkonu trestu komunikuje přímo se soudem, což je závažný nedostatek pro efektivní kontrolu ze strany probačního úředníka, popř. se soud dotazuje souběžně poskytovatele i probačního úředníka, což je vnímáno jako zbytečná administrativní zátěž. Navrhované znění by mělo upřesnit roli Probační a mediační služby jako informačního prostředníka mezi poskytovateli a soudy, probační úředník by měl mít vždy aktuální přehled o vývoji případu, na kterém pracuje.

Příloha 4: Schéma výkonu trestu OPP

